

ՄԱՐՄԱՇԵՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՏԱՆՈՂ
ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՀԻՄՆԱՆՈՐՈԳՈՒՄ ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ
ՏԱՐԱԾՔԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՄԱՆ ԵՆԹԱԾՐԱԳՐԻ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՅՏ /Լրամշակված/

Ձեռնարկող՝

«ԷՄ ՋԻ ԴԻՋԱՅՆ» ՍՊԸ

ԵՐԵՎԱՆ, 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՆԵՐՎՇՈՒԹՅՈՒՆ	5
1.1. Տեղեկատվություն ներկայացվող գործունեության վերաբերյալ	5
1.2. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը	5
1.3. Նախատեսվող գործունեության նորմատիվ իրավական հիմքը	6
2. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՏԱՐԱԾՔԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ	7
2.1. Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆը և կլիման	7
2.2. Երկրաբանություն	11
2.3. Սեյսմիկ բնութագիր	11
2.4. Օդային ավազան	11
2.5. Աղմուկ և թոթոռումներ	16
2.6. Ջրային ռեսուրսներ	16
2.7. Հողեր	19
2.8. Կենսաբազմազանություն	20
2.8.1. Բուսական աշխարհ	20
2.8.2. Կենդանական աշխարհ	20
2.8.3. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	21
2.9. Հնագիտական, պատմական, բնական և մշակութային հուշարձաններ	21
2.10. Սոցիալ-տնտեսական պայմաններ	23
3. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ	24
4. ԾՐՁԱԿԱ ՄԻՋՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԿՆԿԱԿՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ	26
4.1. Ծինարարական աշխատանքների ընթացքում ակնկալվող ազդեցություններ	27
4.1.1. Օդային ավազանի աղտոտվածություն	27
4.1.2. Աղմուկ և թոթոռումներ:	28
4.1.3. Ջրօգտագործման և ջրային համակարգերի վրա ազդեցություններ	28
4.1.4. Թափոնների առաջացում	29
4.1.5. Ազդեցություն բուսական և կենդանական աշխարհի վրա	29
4.1.6. Մշակութային ժառանգություն	30
4.1.7. Անբարենպաստ ազդեցություններ վանական համալիրի և հարակից բարեկարգվող տարածքի վրա	30
4.1.8. Սոցիալական ազդեցություններ	31
4.1.9. Աշխատողների Սանիտարակենցաղային և Հիգիենիկ պահանջներ	31
4.2. Ազդեցություններ շահագործման փուլում	32
4.2.1. Օդի որակ	32
4.2.2. Աղմուկ	33
4.2.3. Սոցիալ-տնտեսական հետևանքներ	33

5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ԿՆԱՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՑԱՌՄԱՆԸ, ՆԿԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒ ՓՈԽՅԱՏՈՒՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ 33

6. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 40

7. ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ 41

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ԻՐԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ..... 42

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱՀԱՏԱԿԱԳԾԱՅԻՆ ԱՐԱՋԱԴՐԱՆՔ 46

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ձեռնարկող՝	«ԷՄ ՋԻ ԴԻԶԱՅՆ» ՍՊԸ
Ձեռնարկողի իրավաբանական հասցեն	ք. Երևան, Բաղյան 1-ին նրբ., 6/6
Ձեռնարկողի փաստացի գործունեության հասցեն	ք. Երևան, Կիևյան 24, շինություն 67
Ձեռնարկողի կոնտակտային տվյալներ	հեռ: +374 93130621; Էլ փոստ: mgdesign19@gmail.com
Իրավաբանական անձի պետական գրանցման վկայականի համարը	282.110.773009 25.06.2013
Նախատեսվող գործունեության վարչական տարածքը՝	ՀՀ Շիրակի մարզ, Ախուրյան համայնք

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ՕՔ	Operational policy/ Գործառնական քաղաքականություն
ԿԳՄՍՆ	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն
ՀԾԿՀ	Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողով
ՀՀՇՆ	Հայաստանի Հանրապետության շինարարական նորմեր
ՀՄՆՀ	Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամ
ՀՏԶՀ	Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամ
ՄԱԿ ԵՏՀ	Միացյալ ազգերի կազմակերպության եվրոպական տնտեսական հանձնաժողով
ՍԹԿ	Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա
ՏԿԵՆ	Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
ՏՏԵԶ	Տեղական տնտեսության և ենթակառուցվածքի զարգացման ծրագիր

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

1.1. Տեղեկատվություն ներկայացվող գործունեության վերաբերյալ

Ներկայացվող գործունեության պատվիրատուն է Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամը: Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամը (ՀՏԶՀ) Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի (ՀՄՆՀ) իրավահաջորդն է: ՀՄՆՀ-ն ստեղծվել է համաձայն ՀՀ Կառավարության 11.04.2000թ. № 162 որոշման՝ որպես անկախ, շահույթ չհետապնդող կազմակերպություն՝ համայնքներում փոքրածավալ ենթակառուցվածքների վերականգնմանը և կենսամակարդակի բարելավմանը աջակցելու նպատակով: Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամը կազմավորվել է Սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի վերակազմավորման հիմքի վրա՝ «2014-2025թթ. Հայաստանի հեռանկարային զարգացման ծրագրի» տարածաշրջանային զարգացման քաղաքականության շրջանակներում:

1.2. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը

Ներկայացվող գործունեությունը իրականացվում է Համաշխարհային բանկի կողմից ֆինանսավորվող «Տեղական տնտեսության և ենթակառուցվածքի զարգացման (ՏՏԵԶ) ծրագիր» շրջանակներում: Հայաստանի Հանրապետությունը Վերակառուցման և Զարգացման Միջազգային Բանկից ստացել է ֆինանսավորում «Տեղական տնտեսության և ենթակառուցվածքի զարգացման ծրագրի» (ՏՏԵԶ ծրագիր/Ծրագիր) իրականացման նպատակով: ՏՏԵԶ ծրագրի նպատակն է՝ զբոսաշրջային ոլորտի ենթակառուցվածքի, ծառայությունների և ինստիտուցիոնալ կարողությունների զարգացումը և տեղական տնտեսությունում զբոսաշրջային ոլորտից ստացվող եկամուտների ավելացումը: Ակնկալվում է, որ Ծրագրի իրականացման արդյունքում կշահեն, մասնավորապես՝ Հայաստանի տարբեր մարզերի տեղաբնակները, զբոսաշրջիկները և ձեռնարկությունները: Վերանորոգված մշակութային ժառանգության վայրերում և քաղաքներում հանրային ենթակառուցվածքներն ավելի մեծ մատչելիություն և որակ կունենան, տարածաշրջանում կաճի մասնավոր հատվածի ներդրումների ծավալը, ինչպես նաև փոքր և միջին ձեռնարկությունների քանակը: Կառավարությունը կշահի զբոսաշրջության ոլորտի ընդհանուր ծախսերի և զբոսաշրջիկների բավարարվածության բարձրացման, աշխատատեղերի ստեղծման, գործակալությունների ինստիտուցիոնալ կարողությունների զարգացման, ակտիվների շահագործման և պահպանման բարելավման առումով: ՏՏԵԶ ծրագրի բաղադրիչներից մեկը վերաբերվում է հանրային ենթակառուցվածքի տրամադրմանը՝ մասնավոր ներդրումներ ներգրավելու նպատակով: Ենթածրագիրն ուղղված է պատմամշակութային կառույցի պահպանմանը, տեղաբնիկների և զբոսաշրջիկների համար բարեկարգ հանրային ենթակառուցվածքների ստեղծմանը, Շիրակի մարզում նոր դիվերսիֆիկացված արդյունքի ձևավորմանը, տարածաշրջանում զբոսաշրջային այցելությունների քանակի և նրանց մնալու

տնտեսության ավելացմանը, Ախուրյան համայնքի գյուղական բնակավայրերում զբոսաշրջությունից ստացվող եկամուտների աճին: Գյումրի և Շիրակի մարզի այլ բնակավայրեր այցելած զբոսաշրջիկների համար Մարմաշենի վանական համալիրը դառնալու է նոր կարևոր այցելավայր, որն իր ձևաչափով նպաստելու է հարակից գյուղական բնակավայրերի կյանքի աշխուժացմանը և բնակիչների համար տնտեսական նոր հնարավորությունների ստեղծմանը:

1.3. Նախատեսվող գործունեության նորմատիվ իրավական հիմքը

Նախատեսվող գործունեության նախագծման և շինարարական աշխատանքների ընթացքում անհրաժեշտ է առաջնորդվել բնապահպանության բնագավառում ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորություններով և ՀՀ օրենսդրության այն պահանջներով, որոնք առնչվում են շրջակա միջավայրի պահպանությանը, այդ օրենսդրությունից բխող ՀՀ կառավարության որոշումներով: Դրանցից հիմնականներն են՝

1. ՀՀ Սահմանադրություն
2. ՀՀ Հողային օրենսգիրք (02.05.2001թ.)
3. ՀՀ Ջրային օրենսգիրք (04.06.2002թ.)
4. ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (28.11.2011 թ.)
5. Թափոնների մասին ՀՀ օրենք (24.11.2004 թ.)
6. Վարչական իրավախախտումների մասին ՀՀ օրենք (07.02.2012թ.)
7. Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին ՀՀ օրենք (01.11.1994թ.)
8. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին ՀՀ օրենք (21.06.2014թ):
9. Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության ու օգտագործման մասին ՀՀ օրենք (11.11.1998 թ. ՀՕ 261):
10. ՀՀ կառավարության 19.11.2014թ. N 1325-Ն որոշում “Հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին”:
11. ՀՀ առողջապահության նախարարի 2012 թ. սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրաման «Կազմակերպություններում Աշխատողների Սանիտարակենցաղային Սենքերի» N 2.2.8-003-12 Սանիտարական Կանոնները և Նորմերը Հաստատելու Մասին:
12. ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2014 թվականի մարտի 17-ի թիվ 79-Ն հրաման ՀՀԾՆ22-04-2014 «Պաշտպանություն աղմուկից» շինարարական նորմերը հաստատելու և ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2001 թվականի հոկտեմբերի 1-ի N 82 հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին:
13. ՀՀ կառավարության 9 սեպտեմբերի 2004 թվականի N 1270-Ն որոշում «Հայաստանի Հանրապետության Շիրակի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակը հաստատելու մասին»:

14. ՀՀ կառավարության 20 ապրիլի 2002 թվականի N 438 որոշումը «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնմանն օգտագործման կարգը հաստատելու մասին»:
15. ՀՀ առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրաման «Կազմակերպություններում Աշխատողների Սանիտարակենցաղային Սենքերի» N 2.2.8-003-12 Սանիտարական Կանոնները և Նորմերը Հաստատելու Մասին:

Հայաստանը վավերացրել է մի շարք միջազգային համաձայնագրեր և կոնվենցիաներ կապված շրջակա միջավայրի կառավարման խնդիրների հետ, որոնք հասանելի են ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության կայքում՝ <http://www.env.am>: Դրանց շարքում է նաև ՄԱԿ-ի ԵՏՀ Շրջակա միջավայրի հարցերի առնչությամբ տեղեկատվության հասանելիության, որոշումների ընդունելու գործընթացին, հասարակայնության մասնակցության և արդարադատության մատչելիության մասին կոնվենցիան (Օրհուս, 1998թ.):

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքում (2014թ.) փորձաքննության ենթակա նախատեսվող գործունեության իրականացման դեպքում անհրաժեշտ է շրջակա միջավայրի ազդեցության գնահատման դրական պետական փորձաքննական եզրակացություն, որը տրվում է լիազոր մարմնի (ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ) կողմից: Նախատեսվող գործունեության բնապահպանական և սոցիալական ազդեցությունները պետք է գնահատվեն մինչև նախատեսվող գործունեության իրականացման փուլը:

Նշված գործունեությունը համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի հոդված 14, կետ 8-ի այն է՝ փորձաքննության ենթակա են նաև սույն հոդվածի 3-րդ մասում չթվարկված բոլոր նախատեսվող գործունեությունները, որոնք իրականացվելու են բնության հատուկ պահպանվող և անտառային տարածքներում, պատմամշակութային հուշարձանների սահմաններում, ընդհանուր օգտագործման կանաչ տարածքներում: Այս դեպքում փորձաքննությունն իրականացվում է **Բ կատեգորիայի** ընթացակարգով:

2. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՏԱՐԱԾՔԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

2.1. Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆը և կլիման

Ուսումնասիրվող տարածքը տեղակայված է ՀՀ Շիրակի մարզում: Մարզի տարածքով են անցնում Հայաստանը Վրաստանին կապող գլխավոր երկաթգիծը և ավտոմոբիլային խճուղին: Այստեղ իրար են միանում Հայաստանի և Թուրքիայի

երկաթուղային և ավտոճանապարհային ցանցերը: Թուրքիայի հետ սահմանային Ախուրյան գետի վրա գործում է Ախուրյանի ջրամբարը, որն իր 526 մլն. մ³ ծավալով խոշորագույնն է հանրապետությունում:

Նախատեսվող գործունեության տարածքի ռելիեֆը սարահարթային է: Բացարձակ բարձրությունների նիշերը տատանվում են 1500-1700 սահմաններում: Ռելիեֆի ծագումնային տիպը կուտակումային է՝ ներկայացված լճալյուվիալ նստվածքներով և մասամբ հրաբխային է՝ ներկայացված ծալքավոր կառուցվածքների թույլ մակերեսին տարածված ճեղքային արտավիժման լավային ծածկույթներով: Տեղամասի բուսականությունը տափաստանային է՝ ներկայացված կծմախոտային տափաստաններով, ինչպես նաև կուլտուրականացված ծառատեսակներով և թփերով:

Մարմաշեն բնակավայրը ձևավորվել է նախկին Կապս, Վահրամաբերդ, Մարմաշեն, Հովունի, Քեթի, Փոքրաշեն, Հացիկ, Շիրակ, Ջաջուռ, Կարմրաքար, Լեռնուտ, Մեծ Սարիար, Կրաշեն, Ջաջուռավան, Մայիսյան համայնքների միավորումից:

Մարմաշեն գյուղը տեղակայված է Գյումրի քաղաքից 7 կմ հեռավորության վրա: Տարածքը կազմում է 12.2 կմ²: Գյումրի-Աշոցք ավտոճանապարհը և Շիրակի ջրանցքը անցնում են գյուղի մոտով: Գյուղը գտնվում է Ախուրյան գետի ձախակողմյան ափին, մեղմ հարթավայրում, ծովի մակարդակից 1620 մ բարձրության վրա:

Կլիմա: Կլիման բարեխառն լեռնային է, ձմեռը տևական, ցուրտ, հաստատուն ձնածածկույթով: Լինում են ուժեղ քամիներ, ձյունամրրիկներն ու սառնամանիքները շատ տարածված են: Ամառը զով է, համեմատաբար խոնավ: Բնական լանդշաֆտները սևահողային լեռնատափաստաններ են:

Ուսումնասիրվող տարածքը գտնվում է 1556-II կլիմայական գոտում, որտեղ հուլիսին օդի միջին ջերմաստիճանը 19.5°C աստիճան է: Առավելագույն ջերմաստիճանը հասնում է 38°C: Ամենացուրտ ամսվա միջին ջերմաստիճանը -9.0°C է: Նվազագույն ջերմաստիճանը հասնում է -36°C-ի: Կայուն ձնածածկույթը պահպանվում է միջինը 1-ից 3 ամիս: Առանց սառնամանիքի օրերի թիվը տատանվում է միջինը 200-ից 240 օրերի միջակայքում: Ձնաբքոտ օրերի թիվը 5-10 օր է: Տարեկան տեղումների քանակը կազմում է 498 մմ: Տարեկան գոլորշունակությունը 900-1100 մմ է և օդի միջին հարաբերական խոնավությունը տատանվում է 40%-ից (ամռանը) 75% (ձմռանը): Քամիների ուղղությունները հիմնականում հյուսիսային և հյուսիս-արևմտյան են:

Լեռնային երկրներին հատուկ օրինաչափությամբ՝ ՀՀ-ում կլիմայական գոտիները փոխվում են ըստ բարձրության: Ներկայացվող տարածքի կլիմայական պայմանների նկարագրության համար օգտվել ենք ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2011թ. սեպտեմբերի 26-ի N167-Ն հրամանով հաստատված «Շինարարական կլիմայաբանություն» ՀՀՇՆ II-7.01-2011 փաստաթղթից:

Աղյուսակ 1: Մթնոլորտային օդի միջին ջերմաստիճանը Գյումրի օդերևութաբանական կայանի տվյալներով

Օդերևութաբանական կայան	Օդերևութաբանական կայանի բարձրությունը, մ	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների, C°												Միջին տարեկան C°	Բացարձակ նվազագույն C°	Բացարձակ առավելագույն C°
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Գյումրի	1528	-9,0	-7.2	-1.2	6.7	11.7	15.5	19.5	19.5	15.2	8.5	1.7	-5.1	6.3	-36	38

Աղյուսակ 2: Օդի հարաբերական խոնավությունը Գյումրի օդերևութաբանական կայանի տվյալներով

Օդերևութաբանական կայան	Օդի հարաբերական խոնավությունը ըստ ամիսների, %												Միջին տարեկան	Միջին ամսական ժ. 15-ին	
														հունվարին	օգոստոսին
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Գյումրի	83	82	76	68	69	66	62	60	63	70	75	84	72	71	39

Աղյուսակ 3: Մթնոլորտային տեղումները Գյումրի օդերևութաբանական կայանի տվյալներով

Բնակավայրի անվանումը	Տեղումների Քանակը միջին ամսական / օրական առավելագույն, մմ												Տարեկան	Չնաժաճկույթ		
	Ըստ ամիսների													Առավելագույն տանձօրյակային բարձրությունը,սմ	Տարվա մեջ ճնաձածկույթով օրերի քանակը	Չյան մեջ ջրի Առավելագույն քանակը,մմ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
Գյումրի	23	25	30	55	90	71	46	36	31	39	28	24	498	50	53	152

Աղյուսակ 4: Քամի

Բնակավայր, օդերևույթաբանական կայանի անվանումը	Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնձում, (հՄա)		Կրկնելիությունը, % ըստ ուղղությունների								Միջին տարեկան	Միջին տարեկան	
			Միջին արագություն, մ/վ										
			Հյուսիսայն (Հս)	Հյուսիս-Արևելյան (ՀսԱրլ)	Արևելյան (Արլ)	Հարավ-Արևելյան (ՀվԱրմ)	Հարավ (Հվ)	Հարավ-Արևմտյան (ՀվԱրմ)	Արևմտյան (Արմ)	Հյուսիս-Արևմտյան (ՀսԱրմ)			
Գյումրի	846,9	հունվար	15	18	8	3	13	19	10	14	85	0,6	2,0
			0,7	0,6	0,5	0,6	0,8	0,5	0,5	0,5			
		ապրիլ	14	17	11	4	12	19	12	11	61	1,7	
			1,8	1,4	1,9	1,6	1,7	1,7	1,5	1,5			
		հուլիս	19	39	24	2	2	4	5	5	56	2,1	
			1,9	1,9	2,2	1,6	1,4	1,4	1,2	1,6			
		հոկտեմբեր	18	20	9	2	12	17	13	9	79	0,8	
			0,8	0,7	0,7	0,6	0,8	0,6	0,6	0,7			

2.2. Երկրաբանություն

Շիրակի մարզում գերակշռում են բերրի հողերի կարբոնատ, տիպիկ բերրի հողեր, բերրի մարմարազերծ, գետահովիտ-մարգագետնային հողեր: Հումուսի կոնցենտրացիան բերրի հողերում 5 % է: Տարածքի համեմատաբար հարթ հատվածները հիմնականում ծածկված են տարբեր տեսակի աղազրկված բերրի հողերով, որոնց վրա կան մարգագետնային տափաստաններ: Շիրակի մարզում լայն տարածում գտած բերրի հողերը հանրապետության ամենաբերրի հողերն են: Պարզ մակերեսը, թույլ արտահայտված էրոզիան և կլիմայական առանձնահատկությունները բարենպաստ են հացահատիկային և մի շարք այլ արդյունաբերական կուլտուրաների մշակման համար:

Շիրակի լեռնաշղթայի սինկլինալ ծալքերում միջին էոցենը ներկայացված է Շիրակի շերտախմբի ապարներով՝ տուֆոավազաքարերով, տուֆալերովիտներով, անդեզիտաբազալտներով, նումուլիտային կրաքարերով: Ժամանակակից առաջացումները ներկայացված են այլուվիալ-պրոյուվիալ, էյուվիալ և դէյուվիալ ծագման խճով, ավազով, ավազակավով: Սահմանափակ մակերեսներով տարածված են տարբեր հասակի ինտրուզիվ ապարները՝ գրանոդիորիտ-պորֆիրիտներ, բագրոպորֆիրիտներ և գաբրոդիորիտներ: Օլիգոցենային դարաշրջանի նստվածքները սահմանափակ տարածում ունեն: Վերին պլիոցենը ներկայացված է նստվածքային և լավային ապարների կոմպլեքսներով: Նստվածքային ապարների կոմպլեքսը կամ Մարմաշենի շերտախումբը ներկայացված է կավերով, ավազային կավերով, գրավելիտներով և մանր բեկորային խճանման առաջացումներով:

2.3. Սեյսմիկ բնութագիր

Ըստ Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հավանական սեյսմիկ վտանգի գոտիավորման քարտեզի՝ ՀՀԸՆ 20.04.2020թ. տեղամասը գտնվում է III սեյսմիկ գոտու մեջ $A_{max}=0.5g$ բնահողերն ըստ սեյսմիկ հատկությունների, պատկանում են բեկորախճային բնահող II կարգի:

2.4. Օդային ավազան

Հայաստանի հանրապետության տարածքում օդային ավազանի աղտոտվածությունը վերահսկվում է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիտորինգի» ՊՈԱԿ կողմից:

Հայաստանի Հանրապետության Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ կողմից օդերևութաբանական դիտարկումներ կատարվում են հանրապետության տարածքի 47 (այդ թվում՝ 6 դժվարամատչելի և 3 մասնագիտացված) օդերևութաբանական կայանում: Դիտարկումներն իրականացվում են Համաշխարհային օդերևութաբանական կազմակերպության կողմից սահմանված կարգով և միջազգային ստանդարտներին

համապատասխան՝ 3 ժամը մեկ անգամ՝ սկսած ժամը 00:00-ից (Գրինվիչի ժամանակով), մթնոլորտային երևույթների և եղանակի վիճակի վերաբերյալ իրականացվում են շուրջօրյա դիտարկումներ:

Ներկայումս մթնոլորտային օդի աղտոտվածության դիտարկումներն իրականացվում են հիբրիդային դիտացանցի միջոցով: Այն բաղկացած է 15 հիմնական անշարժ՝ ակտիվ նմուշառման դիտակայանից, որտեղ դիտարկումներն իրականացվում են ամենօրյա կտրվածքով և 214 շարժական՝ պասիվ նմուշառման դիտակետից, որտեղ իրականացվում են շաբաթական դիտարկումներ: ՀՀ և միջազգային պահանջների համաձայն անշարժ դիտակայաններում կատարվում է հիմնական աղտոտող նյութերի՝ ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի, փոշու, փոշու մեջ որոշվող մետաղների և գետնամերձ օզոնի (որպես երկրորդային աղտոտիչ) մոնիթորինգ, իսկ շարժական դիտակետերում՝ ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի մոնիթորինգ: Օդի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2006 թ. օգոստոսի 2-ի N160-Ն որոշման:

Ըստ «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ 2020 թ. ՀՀ շրջակա միջավայրի վիճակի մասին տեղեկագրի Գյումրի քաղաքում (քանի որ Գյումրի քաղաքում գործող դիտակետերը ամենամոտն է գտնվում ուսումնասիրվող տարածքին (Գյումրի քաղաքից դեպի Մարմաշեն վանական համալիրի տարածք հեռավորությունը 7.0 կմ է), ուստի ներկայացվել են Գյումրի քաղաքում կատարված դիտարկումները) կատարվել են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 24 դիտակետ և 1 դիտակայան:

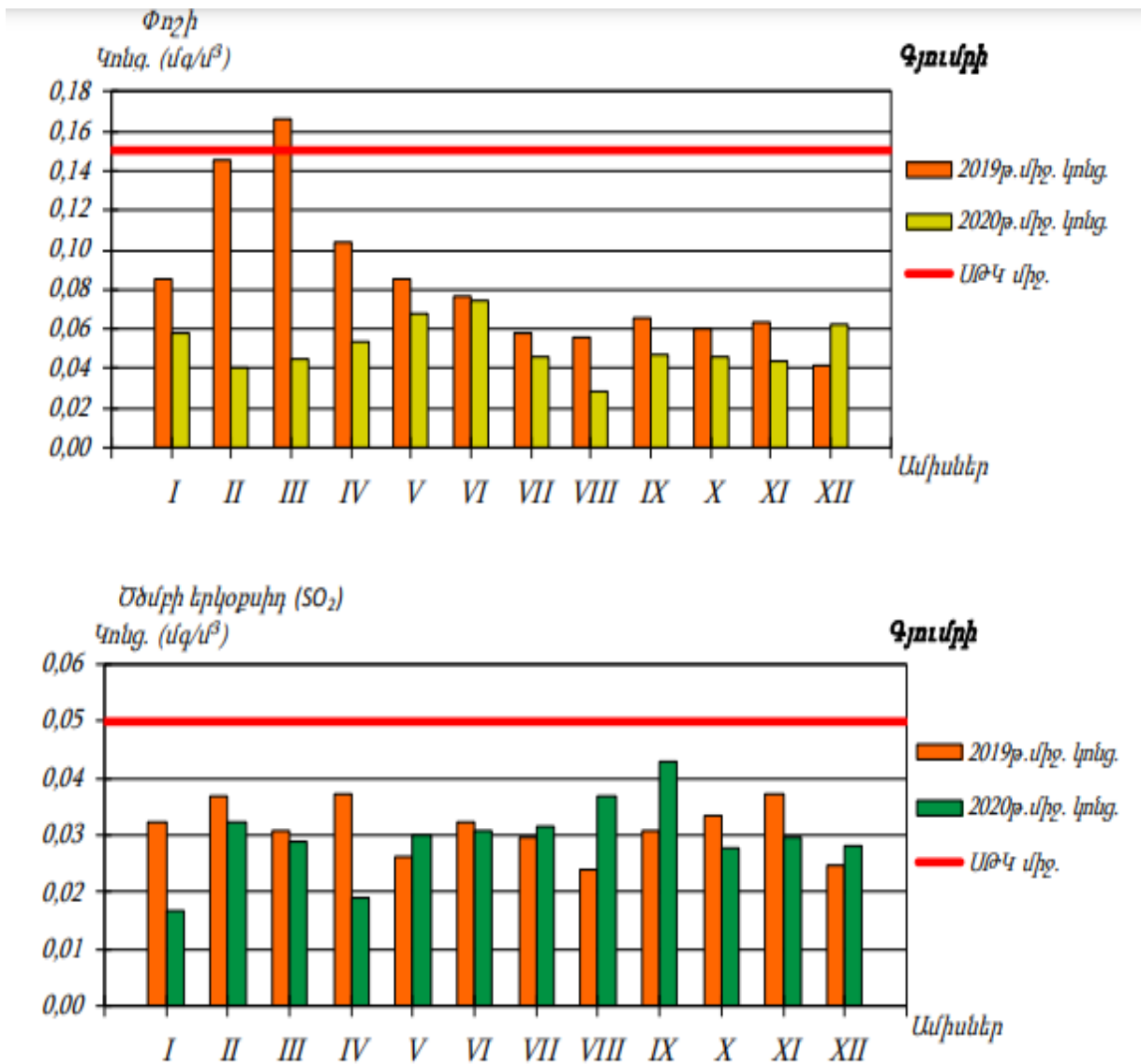
2020 թվականին քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին տարեկան կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

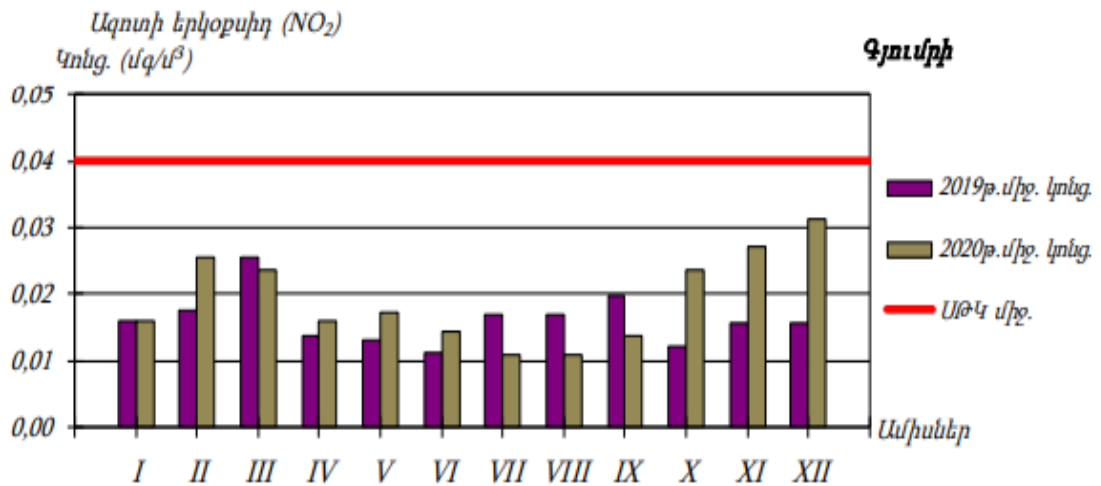
Իրականացված դիտարկումների 6%-ում դիտվել են փոշու, 4%-ում՝ ծծմբի երկօքսիդի, 2.3%-ում՝ ազոտի երկօքսիդի գերազանցումներ համապատասխան ՍԹԿ-ներից:

Քաղաքում մթնոլորտային օդի աղտոտման հիմնական աղբյուրներ են հանդիսանում արդյունաբերությունը և քաղաքաշինությունը:

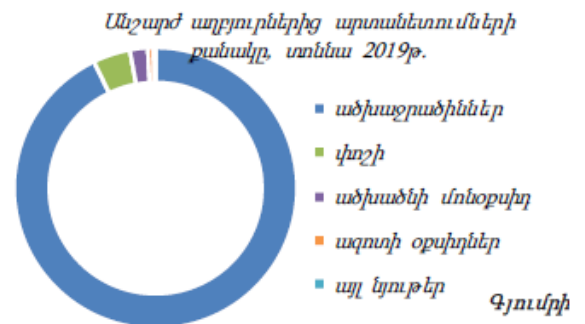
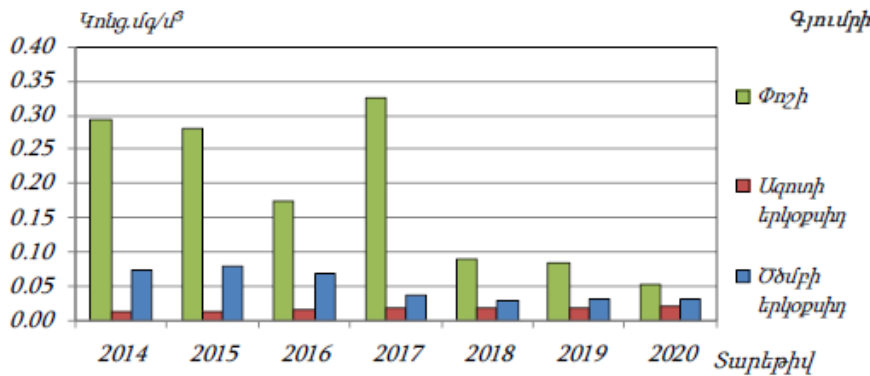
Նախորդ տարվա համեմատությամբ ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիան նվազել է աննշան (2%), իսկ ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիան է աննշան (2%): Փոշու կոնցենտրացիան՝ նախորդ տարվա համեմատ, նվազել է 1.6 անգամ:

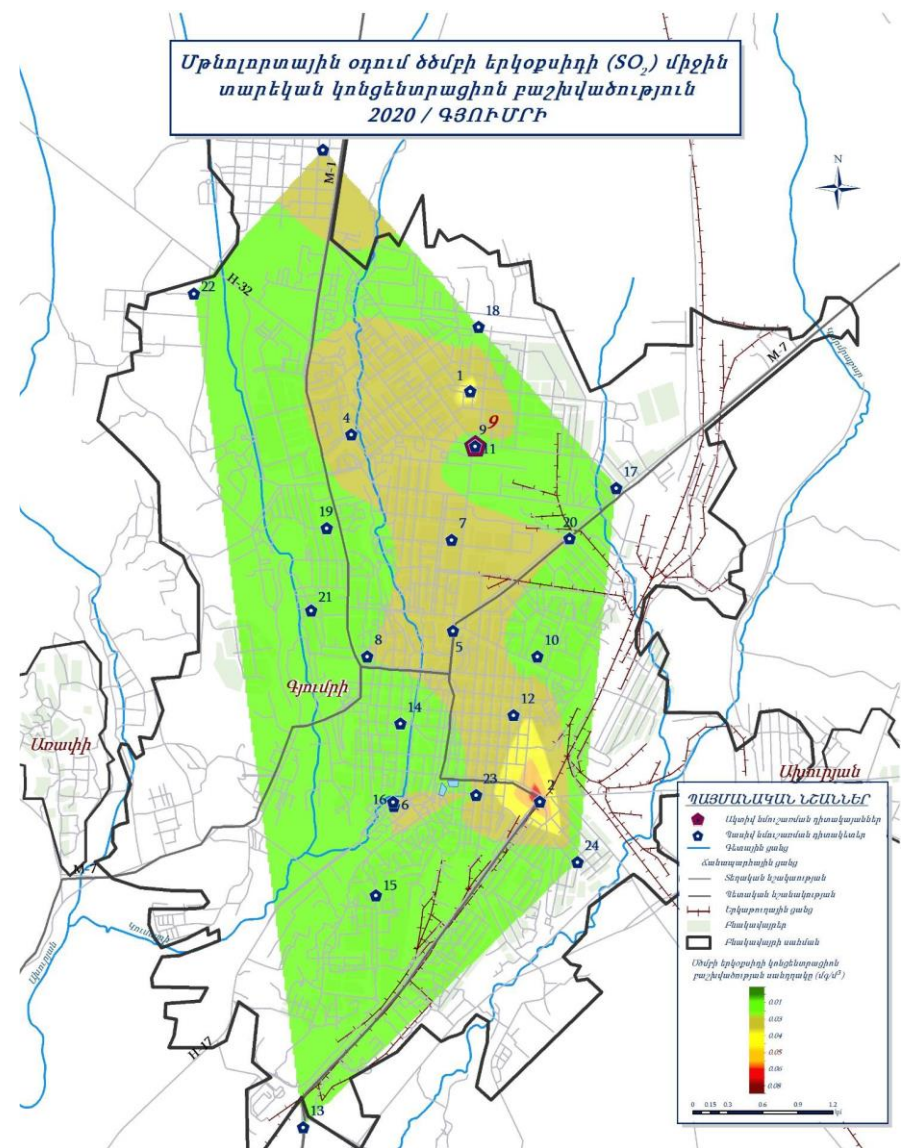
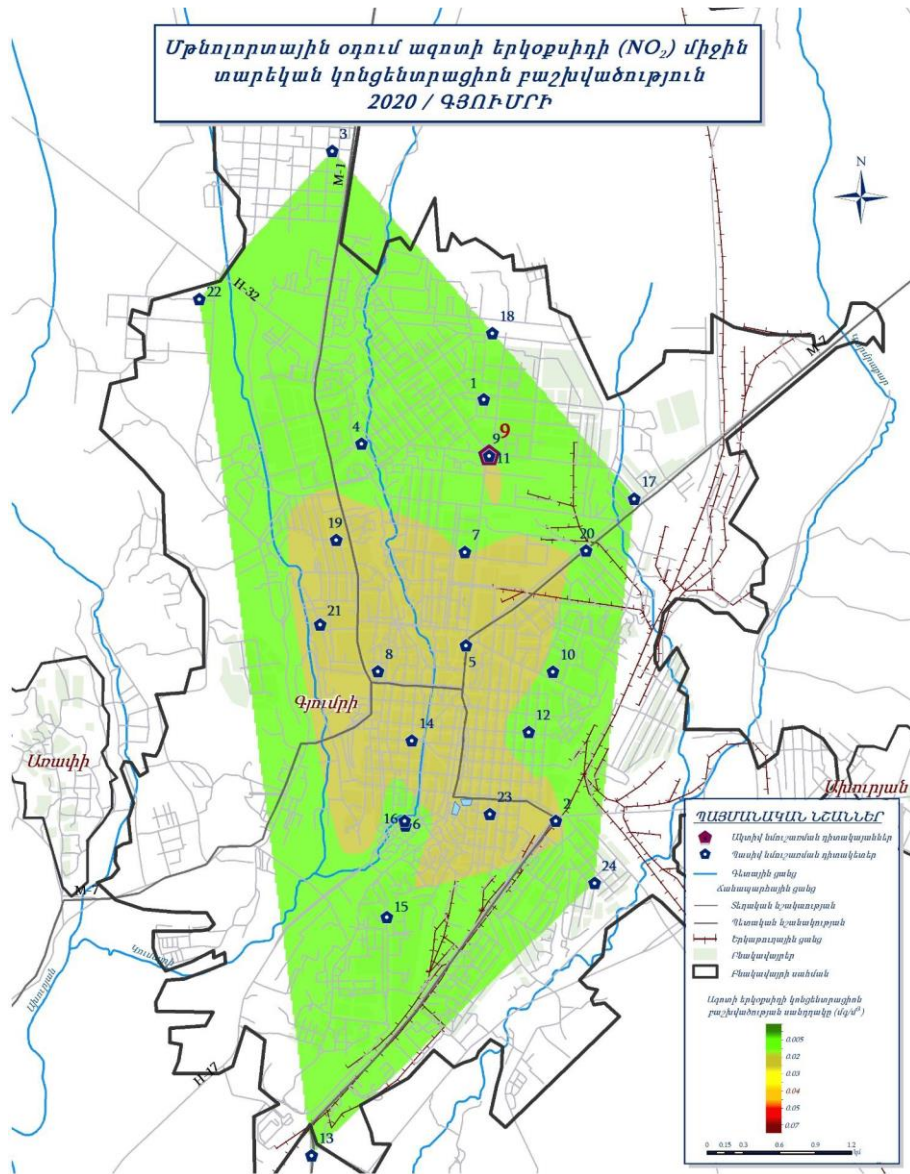
Նկար 1. Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված նյութերի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխություններ

Նկար 2. Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում աղտոտիչների միջին տարեկան կոնցենտրացիաների փոփոխությունները և անշարժ աղբյուրներից վնասակար նյութերի արտանետումները

2.5. Աղմուկ և թոթոմներ

Ուսումնասիրվող տարածքի վրա բացասաբար է ազդում նաև տրանսպորտային աղմուկը: Աղմուկի և թոթոման որոշակի բարձրացում սպասվում է նաև շինարարական աշխատանքների իրականացման ժամանակ: Աղմուկի և թոթոման մակարդակի ուսումնասիրման նպատակով, մինչ շինարարական աշխատանքների մեկնարկը կիրականացվի աղմուկի և թոթոման գործիքային չափման աշխատանքներ, որի արդյունքները կընդունվեն, որպես ելակետային (ֆոնային) հետագա աշխատանքների իրականացման համար:

2.6. Ջրային ռեսուրսներ

Ջրային ավազան: ՀՀ տարածքում ջրային ռեսուրսների ֆոնային աղտոտվածությունը նույնպես վերահսկվում է «Հիդրոթերևուրաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ կողմից:

Մակերևութային ջրերի քանակի մոնիթորինգի դիտացանցում ընդգրկված է 93 դիտակետ Հանրապետության 6 ջրավազանային կառավարման տարածքի (Հյուսիսային, Ախուրյան, Հրազդան, Սևան, Արարատյան, Հարավային) գետերի, ջրանցքների, ջրամբարների և Սևանա լճի վրա, որոնցում կատարվում են ամենօրյա դիտարկումներ ջրի և օդի ջերմաստիճանի, ջրի մակարդակի, սառցային երևույթների դիտարկումներ և ջրի էլքի չափումներ: ՀՀ կառավարության «Կախված տեղանքի առանձնահատկություններից՝ յուրաքանչյուր ջրավազանային կառավարման տարածքի ջրի որակի ապահովման նորմերը սահմանելու մասին» որոշմամբ (ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 27-ի N 75-Ն որոշում) ՀՀ-ում մակերևութային ջրերի որակի գնահատման համակարգը ջրի քիմիական որակի յուրաքանչյուր ցուցանիշի համար տարբերակում է կարգավիճակի հինգ դաս՝ «գերազանց» (1-ին դաս), «լավ» (2-րդ դաս), «միջակ» (3-րդ դաս), «անբավարար» (4-րդ դաս) և «վատ» (5-րդ դաս): Ջրի քիմիական որակի ընդհանրական գնահատականը ձևավորվում է վատագույն որակ ցուցաբերող ցուցանիշի դասով: Եթե ջրի որակի տարբեր ցուցանիշներ ընկնում են որակի տարբեր դասերի մեջ, ապա վերջնական դասակարգման մեջ հաշվի է առնվում վատագույնը: Ուսումնասիրվող հատվածները ընդգրկված են Ախուրյանի Ջրավազանային Կառավարման Տարածքում, որը ներառում է Ախուրյանի և Մեծամորի գետավազանները:

ՀՀ Շիրակի մարզի հիմնական գետը Ախուրյանն է, որը սկիզբ է առնում Արփի լճից և հանդիսանում է Արաքս գետի առաջին վտակը: Այն սկսվում է 2017մ բարձրությունից և ունի 186 կմ երկարություն, որը միջին և ստորին հատվածներում ձևավորում է Հայաստանի և Թուրքիայի միջև սահմանը թափվելով Արաքս գետ իր գետաբերանից 708 կմ վրա: Ախուրյան գետի ջրբաժանը 9700ք կմ է, որից 2784քկմ գտնվում է Հայաստանում: Ախուրյան գետը միակ ջրային աղբյուրն է երկրի արևմտյան մասի համար, որի ջուրն օգտագործվում է և գյուղատնտեսական և արդյունաբերական նպատակներով: Ջուրը գետից վերցնում են ոռոգման համար մի շարք ջրանցքների միջոցով: Արփի լիճը

վերածվել է ջրամբարի, որը գտնվում է գետի վերին հոսանքում, իսկ նրա մեջտեղում հոսում է ամենամեծ ջրամբարը Հայաստանում՝ Ախուրյան ջրամբարը (525 մմ³), այն դեռ կառուցվում է: Մի շարք փոքր ջրամբարներ նույնպես սնվում են Ախուրյան գետից:

Արփի լիճը, որը գտնվում է Շիրակի հյուսիս-արևմտյան անկյունում բնապահպանական տեսանկյունից առավել կարևոր լճերից մեկն է, որն աջակցում է վայրի բնության մի քանի յուրահատուկ և անհետացող տեսակների: Արփան, իր 20 կմ² մակերեսով և միայն 8մ առավելագույն խորությամբ սնվում է Եղնաջուր, Կարմրաջուր և Էլլալ գետերով: Վերջինս, իր հերթին, Ախուրյան գետի աղբյուրն է: Ախուրյանի հիմնական վտակներից են՝ Գյումրիգետը, Ջաջուռգետը և Կարկաչունը, որոնք չորանում են ամառային սեզոնի ընթացքում:

Մակերևութային ջրերի որակ: Ախուրյան գետի ջրի որակը Ամասիա գյուղից ներքև հատվածում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված ամոնիում և ֆոսֆատ իոններով: Գյումրի քաղաքից վերև և Բագարան գյուղից ներքև ընկած հատվածներում՝ «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված մոլիբդենով, մանգանով, երկաթով, ընդհանուր ֆոսֆորով և կախյալ նյութերով: Գյումրի քաղաքից ներքև ընկած հատվածում ջրի որակը գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս)՝ պայմանավորված ամոնիում, նիտրիտ իոններով և երկաթով:

Ախուրյան գետի աղտոտման հիմնական աղբյուրներ են հանդիսանում կոմունալ-կենցաղային կեղտաջրերը:

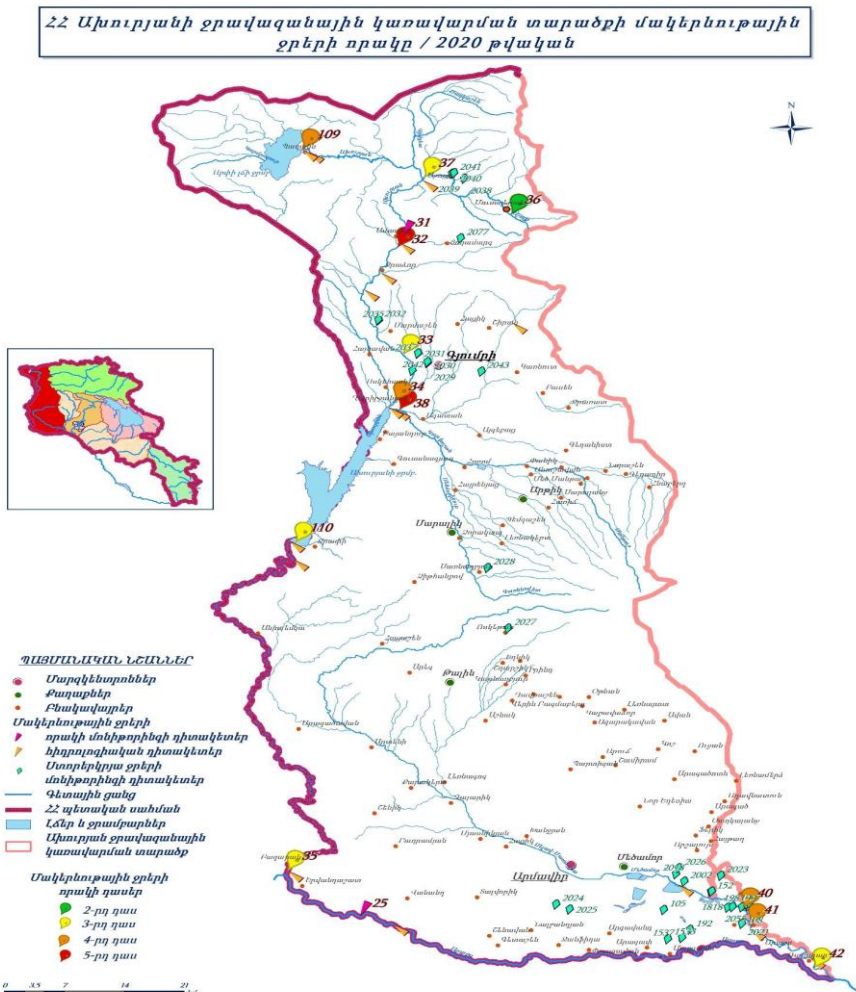
Աշոցք գետի ջրի որակը Մուսայեյյան գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված թթվածնի հնգօրյա կենսաբանական պահանջով, արսենով, երկաթով և բորով:

Կարկաչուն գետի ջրի որակը գետաբերանի հատվածում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված լուծված թթվածնով, թթվածնի հնգօրյա կենսաբանական պահանջով, թթվածնի քիմիական պահանջով, ֆոսֆատ իոնով և ընդհանուր ֆոսֆորով:

Ստորերկրյա ջրեր: Ստորերկրյա ջրերի դիտակետերը հրաբխային լեռնաշղթաների և միջլեռնային գոգավորությունների հիդրոերկրաբանական մարզերում ներկայացված են բնաղբյուրներով: Վերին Ախուրյանի գոգավորության նախալեռնային գոտիներում նկատվում են ծախսի մեղմ տատանումներ: 2020 թվականին ծախսի նվազագույն արժեքը N2039 դիտակետում դիտվել է դեկտեմբերին՝ 337լ/վ, N2041 դիտակետում՝ նոյեմբերին՝ 0.27լ/վ, առավելագույն արժեքները դիտվել են՝ մարտին՝ 5.95լ/վ և հունվարին՝ 0.55լ/վ, տարվա ընթացքում ծախսերի տատանումները կազմում են մինչև 40.4% և 51.1%, համապատասխանաբար: Համեմատաբար ծախսերի ուժեղ տատանումներ են նկատվում Արագածի զանգվածի բարձրադիր գոտիներում, N2028 դիտակետի (գ.Սառնաղբյուր) ծախսը տարեկան կտրվածքում տատանվում է 2.92–15.03լ/վ՝ կազմելով շուրջ 80.6%: Նշված դիտակետերում ջերմաստիճանների տատանումները համեմատաբար մեղմ են: Ծախսերի տատանումները պայմանավորված են տեխնածին գործոններով: Ախուրյանի

ԶԿՏ-ի մոնիթորինգի դիտակետերը Գյումրիի գոգավորություններում ներկայացված են բնադրյուններով և հորատանցքերով: Գյումրիի գոգավորության Առափի գյուղի վարչական տարածքի N2042 դիտակետում, որը գտնվում է Ախուրյան գետի վերինափն դարավանդում, 2020թ գրունտային ջրերի նվազագույն մակարդակը գրանցվել է սեպտեմբեր ամսին, իսկ առավելագույնը՝ մարտ-հունիս ամիսներին՝ տատանվելով 1.43-1.69մ խորության միջակայքերում: Գրունտային ջրերի մակարդակի տատանումները պայմանավորված են Ախուրյան գետի մակարդակի տատանումներով և կազմում են 15.4%: Այս գոգավորության տարածքի որոշ բնադրյուններում (N2029, N2031) բարձր ծախսերը նկատվում են մայիս-օգոստոս, իսկ ցածրը՝ հոկտեմբեր-փետրվար ամիսներին: Աննշան տատանումներ են նկատվում նաև ջրերի ընդհանուր հանքայնացման մեջ: Գյումրի քաղաքի Վարդբաղ տեղամասի N2037 դիտակետում ընդհանուր հանքայնացումը 2020 թվականին տատանվել է 377-504մգ/լ: Համաձայն կատարված դիտարկումների Գյումրիի գոգավորությունում չեն նկատվում ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների սպառման կամ որակի վատթարացման երևույթներ, իսկ ստորերկրյա ջրերի ներկա վիճակը կարելի է գնահատել լավ: Փաստը պայմանավորված է գոգավորության ստորերկրյա ջրերի սահմանափակ պաշարների շահագործմամբ:

Նկար 3. Մակերևութային ջրերի որակը Ախուրյանի գետավազանում

2.7. Հողեր

Շիրակի մարզը իր բերրի հողի և հողատեսակների առումով ներառված է Ախուրյան-Սպիտակ և Աշոցքի շրջանում: Այստեղ գերիշխում են բերրի, կրակավ, մարգագետնային հողերը որոնք խթանում են ցորենի, կարտոֆիլի, այգիների ու բանջարեղենի, ծխախոտի մշակմանը: Բերրի հողեր, մարգագետնային բարեբեր, գետահովտա-սարահարթային և վերգետնյա հողերը բնորոշ են տափաստանային հողերի գոտուն:

Բերրի հողերը գտնվում են Շիրակի բարձրավանդակից և մի փոքր զառիվայր լեռներից 1300-2450մ բարձրության վրա: Տարբեր հումուսի տեսակներ (3.5 – 12 %), միջին տարատեսակներ (35 – 55 մգ/համ.), բարձր խառնուրդներ՝ մասամբ ալկալինի և աղակալված (рН 6.8 – 8.2) ինչպես նաև ջրի տարբեր ֆիզիկական հատկություններ առկա են այստեղ:

Մարգագետնային բերրի հողերը գտնվում են բերրի հողերի տափաստանային մասերում շնորհիվ խոնավ ծածկի: Նրանք մեծամասամբ սփռված են Շիրակի բարձրավանդակում և ջրային երկրաբանական պայմանների շնորհիվ այստեղ նկատելի է հումուսի (10 – 13%), որը ցածրադիր գոտիներում դառնում է կավային: Աղակալման ռեակցիայի շնորհիվ նկատելի են կատիոններ 100 գր հողում մինչ 57 մգ/համ. Գետահովտա-սարահարթային հողերը ձևավորվել են գետերի մերձակա հովիտներում:

Գյուղատնտեսական հողերը, որոնք երկար ժամանակ չեն մշակվել վերածվել են ավելի քարոտ, կարծր տարածքի, որտեղ հումուսի միջին շերտը (2 – 4 %), թույլ ալկալինի ազդեցությամբ (рН 6.9 – 8.1) և տարբեր խառնածիններ (14 – 35 մգ/համ) և որտեղ զգալի է մագնեզիումը:

Տափաստանները, որոնք Շիրակի մարզի հիմնական պատկերն են տարածվում են Շիրակի դաշտավայրից մինչ Աշոցք: Հացահատիկի և խոտի հարթավայրերը գերիշխում են Շիրակի դաշտավայրում, իսկ Աշոցքում՝ մարգագետնային հարթավայրերը: Նույնիսկ լանդշաֆտի աննշան փոփոխությունը փոխում է նաև բերրի հողի հատկությունը: Նրանց հզորությունը թուլացնում է, հումուս կոնցենտրացիան նվազում է, մեխանիկա կազմը դառնում ավելի թեթև: Բերրի հողերում հումուսը 5% է:

Տարածքի համեմատաբար հասարակ մասերը հիմնականում ծածկված են տարբեր տեսակի աղազերծված բերրի հողերով, մարգագետնային տափաստաններով: Բերրի հողերը, որոնք մեծ տարածում ունեն Շիրակի մարզում, հանրապետության ամենաբերրի հողերից են: Հասարակ մակերևույթը, թույլ արտահայտված էրոզիան և կլիմայական առանձնահատկությունները բարենպաստ են հացահատիկների և մի շարք այլ մշակաբույսերի աճեցման համար:

Ծրագրի իրականացման տարածքում հողերը աղտոտված չեն տարբեր թունաքիմիկատներով և այլ վտանգավոր նյութերով, այլ հանդիսանում են բերրի հողեր, որը շատ բարենպաստ է գյուղատնտեսական աշխատանքների իրականացման համար:

2.8. Կենսաբազմազանություն

2.8.1. Բուսական աշխարհ

Շիրակի մարզը երկրի մնացած հատվածից տարբերվում է իր հակադրությամբ հարավում՝ կիսաանապատից անապատային, լեռնային տափաստաններով մինչդեռ հյուսիսային տարածքը՝ ալպյան մարգագետիններով, որը հայտնի է որպես հայկական ալպեր: Շիրակի բուսականությունը միատար չէ և այս շրջանում չկան անտառներ:

Հյուսիսային Շիրակի ֆլորայում հանդիպելի են *Iris lineolata*, *I. Caucasica*, *Merenderamirzoeval*, *Colchicum Szoritsii*, *Gagea* ssp., *Puschkiniascilloides*, *Draba* ssp., *Lallemautiacaneseus*, *Ranunculus* ssp., *Myosotisalpestris*, *Pedicularis* ssp., *Trifolium* ssp. բույսերը:

Ցածրադիր գոտում՝ *Gladiolus atrovioleaceus*, *Nigella oxypetala*, *Actynolemamacrolema*, *Gundeliatournefort*, *Verbascumsaccatum*, *Lallemanitaiberica*, *Roemeriaretracta*, *Scabiosaargentea*, *Scorrone*ՎԳՊաթոս, *Muscaribeglecta*, *Stchysiniflata*, *Astragalusdistyophysus*, *A. kochianus*, *Achilleatenuifolia*, *Helichrysumrubicundum*, *Silenaspergulifolia*.

Գետի կիրճի բուսական աշխարհը ներառում է՝ *Alkanna orientalis*, *Cerasus incana*, *Prus, salicifolia*, *Cerasus mahaleb*, *Amygdalus ferzlinia*, *Spirala crenata*, *Saxifraga cymbalaria*:

Անապատային և կիսաանապատային ֆլորան ներառում է՝ վայրի եղեսպակ, տափաստանային խոտ, ծղոտածաղիկ, կակաչ և մարգարիտկա:

Օրագրի իրականացման տարածքը հիմնականում ծածկված է հացահատիկի բույսերով և *Festucaval*ԲՍՍԳԿա *Gaudin*, *F. ovina* L., *Koeleriaalbovii* Domin, *K. cristata* (L.) Pers., *Bothriochloaischaemum* (L.) Keng, *Stipacapillata* L., *S. Lessingiana* Trin.et Rupr., *S. tirsas*Stev., *Elytrigiatrichophora* (Link) Nevski, *Galiumverum* L., *Agropyron*, *Andropogon*, *Scabiosa*, *Veronica*, *Artemisia*, *Achillea*, *Astragalus*, and *Daturastramonium*.

Կարմիր գրքում և սակավաթիվ տեսակներից է *ambukus tigranii*, որը ծրագի իրականացման տարածքներում բացակայում է:

2.8.2. Կենդանական աշխարհ

Ի տարբերություն բույսերի, կենդանիները շարժուն են և կարող են հարմարվել տարբեր լանդշաֆտային պայմաններին: Շիրակի գերիշխող ժայռային կառուցվածքը և բուսականությունը եզակի էկոհամակարգը լի է անապատային վայրի աշխարհով և զարնանն ու աշնանը միգրանտ թռչուններով:

Գյումրիից Վրաստանի սահման՝ հողը դանդաղորեն բարձրանում է մինչ Ջավախք լեռնաշղթա: Չնայած որ, այս տարածքը տարվա ընթացքում Հայաստանի ամենացուրտ մասն է, այնտեղ առկա են ծանծաղ ճահիճներ, որոնք բնակատեի են ջրլող թռչունների և արագիլների համար:

Լեռնատափաստանային և ենթաալպյան գոտիներում առկա են հետևյալ տեսակները՝ *Vertigo substrata*, *Euxinasomchctica*, *Caucasian olophrum*, *Pterostrichus*, *saddle*

and steppe sagas are spread. Among mammals the following species occur here: Lepuseuropaeus, Vulpesvulpes, Canis lupus, Muridae, Microtinae. Herpenthofauna here is poor, mainly being represented by Lacertavalentini, Viperadarevskii, Viperaerivanensis species: Իսկ թռչուններից տարածված են՝ Passeriformes և Falconiformes-ը տեսակները:

Հայաստանի Կարմիր գրքում 2010թ.ին գրանցվել են կենդանական աշխարհի հետևյալ ներկայացուցիչները. Coenagrion vanbrinkae Lohmann, Gomphocerus armeniacus, Parnassius mnemosyne rjabovi Sheljuzhko, Maculinea arion zara Jachontov, Lithurge fuscipenne Lepeletier, Bombus daghestanicus Radoszkowsky, Vipera (Pelias) darevskii Vedmederja, Spermophilus xanthoprymnus Bennet:

Ծրագրի իրականացման շրջանակներում չկան հատման ենթակա ծառեր, թփեր, ինչպես նաև հողային ծածկույթի ու բուսահողի հանման ու պահպանման անհրաժեշտություն, քանի որ ուսումնասիրվող տարածքն ամբողջովին կառուցապատված է:

2.8.3. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Շիրակի մարզի տարածքում առկա են երկու հատուկ պահպանվող տարածքներ.

- Արագածի ալպյան պահպանվող տարածքը, որը ստեղծվել է 1959թ-ին 300 հա տարածքում և գտնվում է Շիրակի և Արագածոտն մարզի սահմանին
- Արփի Լիճ ազգային պարկը, որը ստեղծվել է 2009թ. Շիրակի մարզի հյուսիս-արևմտյան մասում, որի նպատակն է համաշխարհային կենդանական աշխարհի պահպանման ֆոնդի՝ WWF-ի հետ միասին պահպանել Հայաստանի Ջավախք-Շիրակ բարձրավանդակի յուրօրինակ կենսաբազմազանությունը:

Սակայն վերջիններս չեն առնչվում սույն ծրագրի շրջանակներում իրականացվող աշխատանքների հետ: Նախատեսվող գործունեության տարածքում բացակայում են բնության հատուկ պահպանվող տարածքները, իսկ ծրագրի իրականացումը որևէ ազդեցություն չի կարող ունենալ վերոհիշյալ հատուկ պահպանվող տարածքների վրա, , քանի որ նշված տարածքներից գտնվում են մի քանի տասնյակ կիլոմետր հեռու:

2.9. Հնագիտական, պատմական, բնական և մշակութային հուշարձաններ

Ենթաձրագրերի իրականացման տարածք է հանդիսանում Մարմաշեն վանական համալիրի տարածքը:

Մարմաշենի վանքը գտնվում է Շիրակի մարզի Վահրամաբերդ գյուղից 2 կմ. հարավ-արևմուտք, Ախուրյան գետի ձախ ափին: Մարմաշենը X դ. վերջի հայ միջնադարյան ճարտարապետության վառ օրինակն է: Իր ճարտարապետական հորինվածքով նմանվում է Անիի Մայր տաճարին:

Վանքային համալիրը բաղկացած է 3 եկեղեցուց և գավթից: Ըստ հարավային պատի արձանագրությանը, վանքի գլխավոր՝ Կաթողիկե եկեղեցին կառուցել է Վահրամ Պահլավունին 988-1029թթ.: Գլխավոր եկեղեցին, կառուցված կարմիր տուֆից, գմբեթավոր դահլիճ է:

Գլխավոր եկեղեցուց հյուսիս գտնվում է վանքի երկրորդ եկեղեցին, որն իր ճարտարապետական հորինվածքով և ներքին հարդարանքով գլխավոր եկեղեցու փոքրացված ընդօրինակությունն է (հավանաբար կառուցվել են միաժամանակ):

Կաթողիկեից հարավ գտնվող երրորդ եկեղեցին (Մ.) ներքուստ խաչաձև և արտաքուստ ուղղանկյուն կենտրոնագմբեթ, չորս անկյուններում ավանդատներով կառույց է: 1954-1956թթ. պեղումների ժամանակ հայտնաբերվել է նաև վանքի չորրորդ եկեղեցին՝ կլոր, քառապսիդ, չորս ավանդատներով կառույց: Եկեղեցուց մնացել է միայն բարձր միաստիճան գետնախարիսխը և պատերի երկու ստորին մասերը: Վանքի արևմտյան մասում պահպանվել են քառասյուն գավթի փլատակները: Այն ծառայել է որպես Պահլավունիների գերեզմանատուն: Այստեղ է թաղված նաև 1045 թ. Դվինի մոտ ճակատամարտում զոհված Վահրամ Պահլավունին:

Վանքի տարածքում է գտնվում գերեզմանոց, ինչպես նաև հին կառույցների և խաչքարերի բեկորներ:

XI դ. սելջուկների արշավի ժամանակ վանքն ավերվել է. Կաթողիկեն վերացվել է բերդի, իսկ վանքի տարածքը՝ գյուղի: Միայն 1225թ. Ջաքարյան իշխանները (համաձայն հյուսիսային պատի արձանագրությանը) վերադարձրել են վանքը Պահլավունիներին: Վահրամ Պահլավունու թոռներ արքեպիսկոպոս Գրիգորը և նրա եղբայր Ղարիբ իշխանը նորոգել են Մարմաշենի վանքը:

XIII թ. վանքը նորից ավերվել է, այս անգամ թաթար-մոնղոլների ներխուժման ժամանակ: XIX դ. 30-ական թթ. ռուս-թուրքական պատերազմից հետո Ղարսից Մարմաշեն է տեղափոխվել հայերի մի խումբ: Կաթողիկե եկեղեցին դարձել է ծխական: 1870թ. Մկրտիչ Ջալալյանը վերականգնեց վանքը և նրան կից հիմնեց դպրոց: 1883թ. երկրաշարժից տուժել է հյուսիսային եկեղեցին: 1900թ. կաթողիկոս Մկրտիչ I Վանեցին էր զբաղվում վանքի վերականգման գործերով: 1923թ. Հայաստանում Խորհրդային իշխանության հաստատումից հետո եկեղեցին դադարել է գործել, իսկ 1988թ. այն բավականին տուժել է Սպիտակի երկրաշարժից:

Ենթաձրագրի ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքը ներկայացված է հավելված 2-ում:

2.10. Սոցիալ-տնտեսական պայմաններ

«Մարմաշենի վանական համալիր տանող ճանապարհի հիմնանորոգում և հարակից տարածքի բարեկարգում» ենթածրագրի իրականաման վայրն է ՀՀ Շիրակի մարզի Ախուրյան համայնքի Վահրամաբերդ բնակավայրը:

2020թ. վիճակագրական տվյալների համաձայն Շիրակի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները հանրապետության համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն` 2.9 %,
- գյուղատնտեսություն` 10.0 %,
- շինարարություն` 4.0 %,
- մանրածախ առևտուր` 4.3 %,
- ծառայություններ` 1.4%:

Շիրակի մարզի արդյունաբերության առաջատար ճյուղերն են սննդամթերքի և խմիչքների և ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրությունը: Հայտնի են Արթիկի, Անիի տուֆն ու պեմզան: Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով (մարզում գործում է օդանավակայան, որն ապահովում է օդային կապ արտաքին աշխարհի հետ):

Մարզի որոշ սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշներ բերված են Աղյուսակ 5-ում:

Աղյուսակ 5: ՀՀ Շիրակի մարզի բնութագրերը

Տարածքը	2 680 քառ.կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9.0 %
Համայնքներ, 2021թ. տարեսկզբի դրությամբ	42
▪ Քաղաքներ	3
▪ Գյուղեր	127
Բնակչության թվաքանակը 2021թ. տարեսկզբի դրությամբ այդ թվում`	231 հազ.մարդ
▪ քաղաքային	135.2 հազ. մարդ
▪ գյուղական	95.8 ազ.մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2020թ., %	7.8 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2020թ., %	58.5 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	210 874.0 հա
▪ այդ թվում` վարելահողեր	78 135.5 հա

Ծրագրի ազդակիր համայնքներ: Նախատեսվող գործունեության ազդակիր համայնք է հանդիսանում ՀՀ Շիրակի մարզի Ախուրյան համայնքի Վահրամաբերդ բնակավայրում,

որը գտնվում է Շիրակի դաշտում, Ախուրյան գետի ձախ ափին, ծովի մակարդակից ավելի քան 1500 մետր բարձրության, մարզկենտրոն Գյումրի քաղաքից 7 կմ հեռավորության վրա:

Նախկինում ունեցել է Գանլըջա, Գալինջա, Գանրճա Վերին, Ղալանջա, Ղանլաչա, Վերին Ղանլիջա, Մարյամ Նիշին, Մերեմ Նիշին անվանումները: Վերին Ղանլիջայից Մարմաշեն է վերանվանվել 1946 թ ապրիլի 26-ին:

Գյուղի հարևանությամբ է գտնվում Մարմաշենի վանքը և նրա շրջակա երեք եկեղեցիները: Գյուղի անվանումը կապված է վանքի անվան հետ: Ըստ Կիրակոս Գանձակեցու վանքը իր անվանումը ստացել է իբրև մարմարակերտ լինելու պատճառով: Այդ փաստը ժխտում է Ղևոնդ Ալիշանը և վանքի անվանումը կապում է Աբխազիայի Մարիամ թագուհու հետ:

Վանքի գլխավոր կառույցը կաթողիկե ս. Ստեփանոս եկեղեցին է, որի պատերից մեկի վրա թողնված արձանագրությունը վկայում է, որ այն կառուցել է Վահրամ Պահլավունին՝ 988-1029թթ: Եկեղեցուն կից գերեզմանում հենց թաղված է Վահրամ Պահլավունին, նրա կինը՝ տիկին Սոփին: Միջնադարում այն եղել է կրոնական և մշակութային կենտրոն:

Համաձայն ՀՀ Վիճակագրական կոմիտեի տվյալների, Մարմաշենի բնակչության ընդհանուր թվաքանակը 2021 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմում է 1378 մարդ:

3. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Նախատեսվող գործունեությունը իրականացվելու է ՀՀ Շիրակի մարզի Ախուրյան համայնքի Վահրամաբերդ բնակավայրում

Մարմաշենի վանական համալիր հուշարձանի տարածքում նախատեսվում է իրականացնել Ախուրյան գետի ափամերձ հատվածում՝ դիտահարթակի կառուցման, դեպի դիտահարթակ՝ արահետների ու մոտեցման ապահովման, նստարանների, աղբամանների տեղադրման, պահակակետի կառուցման, եկեղեցիների գեղարվեստական և տարածքի լուսավորության ցանցի կառուցման աշխատանքներ: Արտաքին էլեկտրամատակարարման և ջրամատակարարման աշխատանքների նախագիծը մշակված է շահագործող կազմակերպությունների կողմից տրված տեխնիկական պայմանների համաձայն:

Նախատեսվում է նաև վանքի տարածքը ստորերկրյա ջրերից պաշտպանող դրենաժային համակարգի կառուցում: Վանական համալիրի տարածքում՝ վերջինս ստորգետնյա ջրերից պաշտպանելու համար նախատեսված են ցամաքուրդ՝ մինչև 4մ խորությամբ պոլիէթիլենային դրենաժային խողովակի միջոցով, իսկ մակերևութային ջրերի հեռացման համար՝ բետոնե միաձույլ վաքեր՝ երեսապատված տուֆե քարերով /L=112մ/ /սխեման կցվում է, Հավելված 1/ :

Նախագծով նախատեսվում է դեպի վանական համալիր տանող գոյություն ունեցող ճանապարհի /մոտ 2.4 կմ/ հիմնանորոգման, ավտոկայանատեղու կառուցման, «Հեղնար աղբյուր»-ի բարեկարգման, տաղավարների և սանհանգույցի կառուցման աշխատանքներ: Սանհանգույցը ապահովված է լինելու ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգով՝ լոկալ մաքրման կայանի միջոցով:

Սանհանգույցի ջրահեռացման համար նախատեսվող մաքրման կայանը նախագծված է 4 մ³/օր հաշվարկային հզորությամբ, վերջինս ապակեպլաստիկե, հակակոռոզիոն նյութով պատված, գլանաձև կոնտեյներ է՝ հագեցած սպասարկման հորով և կեղտաջրերի մաքրման տեխնոլոգիական սարքավորումներով: Օգտագործվում է որպես ինքնավար կոյուղու համակարգ՝ աղտոտված ջուրը կենտրոնական կոյուղու համակարգ թափելու հնարավորության բացակայության դեպքում: Մաքրման կայանում մաքրված ջուրը նախատեսվում է օգտագործել վանական համալիրի և հարակից ենթակառուցվածքների սպասարկման կարիքների համար:

Կառուցապատվող տարածքը բնակավայրից հեռու է 2.4 կմ, ջրային տարածքից /Ախուրյան գետից/ փոխարինվող աստիճանը հեռու է 25 մ, իսկ հասարակական կառուցապատվող տարածքից /սանհանգույց, ավտոկայանատեղի, տաղավարներ/՝ 220մ.

Գետի ափամերձ հատվածում նախատեսվում է 57գծմ երկարությամբ բազրիք՝ պաշտպանական նկատառումներով, որը ծառայելու է նաև որպես դիտարահարթակ, այս ամենը ներկայացված է Իրադրության սխեմայում (Հավելված 1):

Նախատեսվող աշխատանքների տեխնիկական նկարագիրը:

- Վանական համալիր տանող հիմնանորոգվող /ասֆալտապատվող/ ճանապարհի երկարությունը 2.4 կմ է ,
- Վանական համալիրի տարածքում բազալտե կիսակոպտատաշ քարերով երեսապատվող արահետների երկարությունը՝ 580 մ,
- Նոր կառուցվող ջրագծի երկարությունը՝ 2.4 կմ /տեխնիկական պայմանը կցվում է/,
- Ջրահեռացման լոկալ մաքրման կայանի հաշվարկային հզորությունը՝ 4մ³/օր:
- Արտաքին լուսավորություն ցանցի և էլեկտրամատակարարման գծի երկարությունը 2.4 կմ է:
- Հասարակական տարածքում /ավտոկայանատեղի, տաղավարների հատված/ լուսավորման ենթակա է 1380 մ² մակերեսով տարածք,
- Վանական համալիրի և հանգստի գոտու տարածքում լուսավորման ենթակա է ավելի քան 1.70 հա մակերեսով տարածք:
- Ավտոկայանատեղու կառուցապատման մակերեսը կազմում է 1380 մ²,

- Սանհանգույցի և տաղավարների հարթակի կառուցապատման մակերեսը՝ 260 մ²:
Վանական համալիրի տարածքում պարսպապատման աշխատանքներ չեն նախատեսվում՝ համաձայն ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքի և ԿԳՄՍ նախարարության գրության: Հողային աշխատանքների ծավալը հաշվարկված է 17000 մ³ հանույթ, իսկ լիցք՝ 3000 մ³:

Նախագծով նախատեսված են թեքահարթակներ սանհանգույցի և «Հեղնար աղբյուր» կոչվող տարածքի մոտ, իսկ վանական համալիրի տարածքում արահետները ապահովված են լինելու բնական թեքություններով՝ հաշմանդամների ազատ տեղաշարժի կազմակերպելու համար, համաձայն ՀՀՇՆ IV-11.07.01-2006 շինարարական նորմին համապատասխան: Ավտոկայանատեղու մոտ և ճանապարհի անցումների մոտ նախատեսված են կույրերի համար տակտիլե սալիկներով երեսապատում:

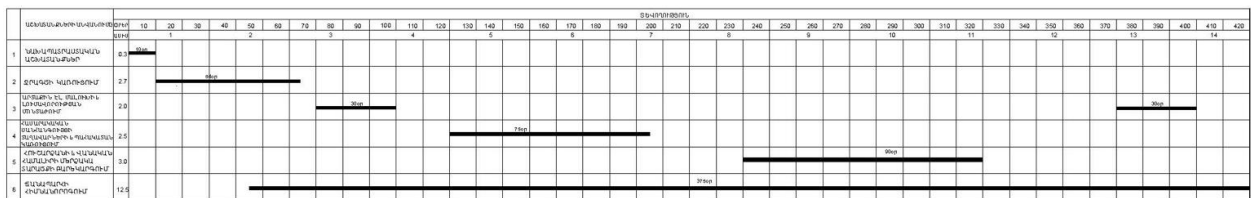
Կառուցապատումը կազմում է հասարակական նշանակության հողամասում՝ 43 %, և 1% վանական համալիրի տարածքում,

Հիմնականում պահպանվում է բնական լանդշաֆտը, իսկ կառուցապատման հատվածում նախատեսվում է մինչև 10 % կանաչապատում:

Գործունեության կատարման շինարարության ժամանակաշրջանում օգտագործվելու են տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներ, ամբարձիչ, էքսկավատոր, կռունկ, բեռնատար և ինքնաթափ մեքենաներ, ավտոգողրոնատոր, թրթրագլղոն: Վերջիններս լինելու են կապալառու կազմակերպության մեքենաները: Մեքենաների կայանման վայրեր չեն նախատեսվում, քանի որ մեքենաներն աշխատելու են ըստ պահանջի և կայանվելու են գործունեության տարածքին կից՝ ճանապարհի եզրին:

Նախատեսվող գործունեության իրականացումը գնահատվել է առավելագույնը 420 օր:

ՇԻՆ ՄՈՆԻՏԻՆԳԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՕՐԱՅՈՒՑԱՅԻՆ ԳՐԱՖԻԿ
ԸՍՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵՄԱԿԻ

4. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նախագծման ընթացքում գնահատվել են շինարարական, ավարտական և շահագործման փուլերում շրջակա միջավայրի վրա ակնկալվող հնարավոր ազդեցությունները:

Կատարվել է շինարարական աշխատանքների նախապատրաստման, շինհրապարակների կազմակերպման և բուն շինարարության ժամանակ հավանական

ազդեցությունների գնահատում և առաջարկվել են համապատասխան մեղմացնող միջոցառումներ:

Նախապատրաստական աշխատանքները նախատեսում են.

- օրենքով սահմանված բոլոր անհրաժեշտ թույլտվությունների, հավաստագրերի ձեռքբերումը,
- շին. ճամբարների ու շինանյութերի պահեստավորման տարածքների պլանավորումը,
- օդի, հողի, ջրերի աղտոտումը կանխարգելող միջոցառումների ապահովումը,
- արտակարգ իրավիճակների կառավարման պլանի առկայությունը և այլն:

Շինարարության կապալառուի բնապահպանական, սոցիալական և անվտանգության հարցերով ինժեները պետք է գնահատի բոլոր հնարավոր ռիսկերը և սահմանի դրանց կառավարման պլանը, անվտանգության հրահանգները:

Իրականացված ուսումնասիրությանների արդյունքում պարզվել է, որ նախատեսվող գործունեության իրականացման/շինարարության փուլում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր են որոշակի բացասական ազդեցություններ: Ազդեցությունը կլինեն ժամանակավոր և կարող են արդյունավետորեն կառավարվել մեղմացուցիչ միջոցների կիրառմամբ: ԲԿՊ-ն և մոնիթորինգի ծրագիրը կիրականացվի կապալառուի կողմից շինարարության փուլում, իսկ ԲԿՊ-ի համապատասխան դրույթները կընդգրկվեն շինարարական աշխատանքների պայմանագրերի ընդհանուր մասնագրերում՝ ԲԿՊ-ի իրականացումն ապահովելու համար: Բնապահպանական մոնիթորինգի պլանը կազմվելու է մրցութային փաստաթղթերի բաղկացուցիչ մաս:

4.1. Շինարարական աշխատանքների ընթացքում ակնկալվող ազդեցություններ

Շինարարության փուլում կանխատեսվում են հետևյալ հիմնական ազդեցությունները.

4.1.1. Օդային ավազանի աղտոտվածություն

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում կանխատեսվում է օդի աղտոտում՝ պայմանավորված հողային աշխատանքների ընթացքում անօրգանական փոշու ժամանակակավոր արտանետումներով:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում օդային ավազանի արտանետումները կլինեն ժամանակավոր և տեղայնացված, ուստի այն չի գերազանցի ՀՀ թույլատրելի նորմերը:

4.1.2. Աղմուկ և թոթոմներ:

Շինարարական տեխնիկայի աշխատանքի ընթացքում հնարավոր աղմուկը և թոթոմները կարող են անհանգստություն պատճառել մոտակա շենքերի բնակիչներին և կառույցներին:

Ծրագրի իրականացման ժամանակ թոթոման մակարդակի գերազանցումներ չեն ակնկալվում, այնուամենայնիվ որևէ կառույցի հասցված վնասը պետք է կապալառուի կողմից վերականգնվի կամ փոխհատուցվի:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում աղմուկի մակարդակի գերազանցումներ չի ակնկալվում, քանի որ շինարարական աշխատանքներում նախատեսվում է օգտագործել ժամանակակից աղմկակլանիչ և խլացուցիչ սարքավորումներով կահավորված մեքենա-սարքավորումներ:

Աղմուկի և թոթոման մակարդակի ուսումնասիրման նպատակով, մինչ շինարարական աշխատանքների մեկնարկը կիրականացվի աղմուկի գործիքային չափման աշխատանքներ, որի արդյունքները կընդունվեն, որպես ելակետային (Ֆոնային) հետագա աշխատանքների իրականացման համար, այնուհետև աղմուկի և թոթոման գործիքային չափումները կիրականացվի պարբերաբար (ամեն ամիս) ըստ շինարարական աշխատանքների կազմակերպման ժամանակացույցի:

Ամենամոտ բնակելի տունը գտնվում է շինարարական հրապարակից առնվազն 2կմ հեռավորության վրա:

4.1.3. Զրոգտագործման և ջրային համակարգերի վրա ազդեցություններ

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում ջուրը հիմնականում օգտագործվելու է շինարարական հրապարակի ջրցանման, մաքրման, որոշ շինարարական աշխատանքների կազմակերպման, ինչպես նաև աշխատակազմի խմելու և կենցաղային կարիքները հոգալու համար:

Շինարարական աշխատանքներում ներգրավված աշխատողների համար խմելու և կենցաղային կարիքների համար նախատեսված անհրաժեշտ ջրաքանակի ապահովումը շինարարության սկզբնական շրջանում նախատեսվում է իրականացնել խմելու ջուրը տարաներով բերելու եղանակով (մինչ շինարարական աշխատանքների մեկնարկը կապալառու կազմակերպությունը համապատասխան պայմանագիր կկնքվի ջրամատակարար մասնագիտացված կազմակերպության հետ՝ տարաներով ջուր մատակարարելու համար), և/ կամ ծրագրի իրականացման տարածքում գտվող <<Հեղնար աղբյուրի>> միջոցով: Այնուհետև ծրագրի շրջանակներում իրականացվելու է Վահրամաբեդո բնակավայրի Վահրամաբեդո 1-ին փողոցով անցնող ջրազծից d=100 մմ տրամագծով 2.4 կմ երկարությամբ նոր ջրազծի կառուցումը, որից հետո օգտագործվելու է արդեն նոր կառուցված ջրազծի ջուրը: Նոր կառուցվող ջրազծը կառուցվելու է

համաձայն «Վեոլա Ջուր» ՓԲԸ-ի կողմից տրված տեխնիկական պայմանի, վերջինս ՀՀ օրենսդրության համաձայն հանդիսանում է որպես ջրամատակարարման և ջրահեռացման մատակարար կազմակերպություն /տեխնիկական պայմանը կցվում է Հավելված 1 /:

Շինարարական հրապարակի ջրցանման, մաքրման, որոշ շինարարական աշխատանքների կազմակերպման համար անհրաժեշտ որակի ջրաքանակի ապահովումը նախատեսվում է իրականացնել մեքենաներով բերելու եղանակով՝ (մինչ շինարարական աշխատանքների մեկնարկը կապալառու կազմակերպությունը համապատասխան պայմանագիր կկնքի համապատասխան ջրամատակարար մասնագիտացված կազմակերպության հետ), իսկ ջրի հաշվարկային ծախսը կներկայացվի ՇՄԱԳ հաշվետվության շրջանակներում:

4.1.4. Թափոնների առաջացում

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում առաջացող թափոնատեսակներն են՝ կենցաղային աղբը, շինարարական աղբը և քանդված հանված հողային զանգվածի որոշ մաս, որը չի օգտագործվելու հետլիցքի աշխատանքների ժամանակ: Առաջացող շինարարական աղբը, ինչպես նաև հողի ավելցուկային զանգվածը կտեղափոխվի Ախուրյանի համայնքապետարանի կողմից հատկացված համապատասխան վայր, իսկ կենցաղային աղբի տեղափոխման համար կկնքվի պայմանագիր աղբեռացումն ապահովող համապատասխան կազմակերպության հետ:

4.1.5. Ազդեցություն բուսական և կենդանական աշխարհի վրա

Շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում որևէ ծառերի և թփերի հատում չի նախատեսվում: Շինարարության ողջ ընթացքում տարածքում առկա ծառերի և թփերի վերահսկումը կկատարվի նաև ՀՏԶՀ-ի կողմից:

Վեճաբազմազանության վրա ազդեցություններ: Մարմաշենի վանական համալիր տանող ճանապարհահատվածի հիմնանորոգման և հարակից տարածքի բարեկարգման աշխատանքների արդյունքում կենսաբազմազանության վրա հիմնականում ազդեցություններ չեն ակնկալվում, քանի որ ճանապարհը կառուցվել և շահագործվել է մի քանի տասնամյակներ շարունակ և այդ ընթացքում էկոհամակարգերը զգալի վերափոխվել և ենթարկվել են նշանակալի անտրոպոգեն ազդեցությունների: Միաժամանակ շինարարական աշխատանքների ընթացքում՝ ճանապարհի երկայնքով կտրման կամ լիցքի աշխատանքների իրականացմամբ կարող է տեղի ունենալ բուսական ծածկի և վայրի կենդանիների բնակության վայրերի խանգարում/վնասում: Շինարարական աշխատանքների ընթացքում գոյություն ունեցող ճանապարհի հողային զանգվածների քանդումը, շինարարական աշխատանքներում, որպես շինանյութ խճի

արդյունահանումը և տեղադրման տարածքների աղտոտումը ժամանակավոր բացասական ազդեցություն կունենան շրջակա միջավայրի վրա: Այդ տարածքների համար պետք է ընտրվեն արդեն իսկ օգտագործված հանքավայրերի տարածքները՝ նվազեցնելու համար ազդեցությունները շինարարության ընթացքում և ավելի ուշ՝ շահագործման ընթացքում:

4.1.6. Մշակութային ժառանգություն

Ենթածրագրի իրականացման վայրն է Մարմաշեն վանական համալիրի տարածքը: Եթե շինարարական աշխատանքների ընթացքում մշակութային ժառանգության կամ հնագիտական հետաքրքրություն ներկայացնող որևէ իր հայտնաբերվի ապա պետք է աշխատանքները դադարեցվեն:

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2002թ. ապրիլի 20-ի N 438 որոշման 43-րդ կետի՝ հիմնարկները, իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից պարտավոր են դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ հայտնել լիազորված մարմնին՝ տվյալ դեպքում ՀՀ Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությանը:

4.1.7. Անբարենպաստ ազդեցություններ վանական համալիրի և հարակից բարեկարգվող տարածքի վրա

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում հնարավոր են որոշակի անբարենպաստ ազդեցություններ վանական համալիրի և հարակից բարեկարգվող տարածքի վրա: Այդ նպատակով նախատեսվում է

Շինարարության փուլում հնարավոր անբարենպաստ ազդեցությունները մեղմելու կամ բառացելու նպատակով վանական համալիրը և հարակից բարեկարգվող տարածքը պահպանելու/չվնասելու համար անհրաժեշտ է իրականացնել.

- տարածքի պոլիէթիկենով առանձնացում,
- պահակակետի տեղադրում,
- համապատասխան ցուցանակների ու պաստառների տեղադրում,

Շինարարական աշխատանքների ժամանակ անհրաժեշտ է հիմք ընդունել.

- «Պատմության եվ մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության եվ օգտագործման մասին» ՀՕ-261 օրենքով (11.10.1998թ.) սահմանված պահանջները,
- «Պատմության եվ մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման եվ օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի N 438 որոշումը,

որի 43-րդ կետի համաձայն հիմնարկները, իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից պարտավոր են դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ հայտնել լիազորված մարմնին:

4.1.8. Սոցիալական ազդեցություններ

Շինարարության ընթացքում հարակից տների և շենքերի բնակիչները կարող են ենթարկվել սոցիալական բնույթ կրող որոշակի բացասական ազդեցությունների (աղմուկ, փոշի, երթևեկության ժամանակավոր խաթարումներ և այլն), որոնք միասին կարող են առաջացնել գումարային ազդեցություններ: Սակայն դրանք լինելու են կարճաժամկետ և էականորեն մեղմացվելու են հատուկ միջոցառումների իրականացման շնորհիվ:

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի N 438 որոշման 43-րդ կետի հիմնարկները, իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից պարտավոր են դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ հայտնել լիազորված մարմնին:

Շինարարական աշխատանքներից հետո, մինչև այն վերջնական հանձնելը, կապալառուն պարտավոր է բարեկարգել տարածքը՝ հեռացնելով շինարարության հետ կապված նյութերն ու թափոնները:

Ամփոփելով շինարարական աշխատանքների ընթացքում հնարավոր ազդեցությունները, հարկ է նշել, որ այդ աշխատանքները պետք է կատարվեն այնպես, որպեսզի կանխվեն շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները և առավելագույնս պահպանվի բնական լանդշաֆտ, որի համար հիմք կհանդիսանա բնապահպանական կառավարման պլանում սահմանված բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերի մեղմացման միջոցառումների պատշաճ իրականացումը:

4.1.9. Աշխատողների Սանիտարակենցաղային և Հիգիենիկ պահանջներ

Ըստ շինարարության կազմակերպման նախագծի և համաձայն «Կազմակերպություններում Աշխատողների Սանիտարակենցաղային Մենքերի» N 2.2.8-003-12 Սանիտարական Կանոնները և Նորմերը Հաստատելու Մասին ՀՀ առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանի աշխատողների սանիտարակենցաղային պայմանները ապահովելու նպատակով շինհրապարակը հագեցված է լինելու՝

- Աշխղեկի շարժական տնակներով,
- Բիոզուգարաններով,

- Հանդերձարաններով
- Ցնցուղարաններով,
- Լվացարաններով,
- Հանգստի սենյակներով
- Մանրի ընդունման շարժական կետերով
- Աշխատողների կարիքների համար անհրաժեշտ ջրի տարաներով,

Շինհրապարակը առանձնանալու է ճանապարհը փակող նշաններով՝ անվտանգության նորմատիվների համաձայն:

Շինարարական աշխատանքներում ներգրավված աշխատողների համար խմելու և կենցաղային կարիքների համար նախատեսված անհրաժեշտ ջրաքանակի ապահովումը շինարարության սկզբնական շրջանում նախատեսվում է իրականացնել խմելու ջուրը տարրաներով բերելու եղանակով (մինչ շինարարական աշխատանքների մեկնարկը կապալառու կազմակերպությունը համապատասխան պայմանագիր կկնքվի ջրամատակարար կազմակերպության հետ), և/ կամ ծրագրի իրականացման տարածքում գտվող «Հեղնար աղբյուրի» միջոցով: Այնուհետև ծրագրի շրջանակներում իրականացվելու է Վահրամաբերդ բնակավայրի Վահրամաբերդ 1-ին փողոցով անցնող ջրագծից $d=100$ մմ տրամագծով 2.4 կմ երկարությամբ նոր ջրագծի կառուցումը, որից հետո օգտագործվելու է արդեն նոր կառուցված ջրագծի ջուրը:

Ցնցուղարաններից և այլ կենցաղային նպատակներով օգտագործված ջուրը հավաքվելու է անջրթափանց պատերով համապատասխան տարրայի մեջ և տարածքից հեռացվելու է տվյալ ոլորտում ծառայություն մատուցող կազմակերպության միջոցով (մինչ շինարարական աշխատանքների մեկնարկը կապալառու կազմակերպությունը համապատասխան պայմանագիր կկնքի տվյալ ոլորտում մասնագիտական ծառայություն մատուցող կազմակերպության հետ):

Շինհրապարակում բիոզոգարանների տեղադրումը և դրանց հետագա սպասարկումը իրականացվելու է տվյալ ոլորտում մասնագիտական ծառայություն մատուցող կազմակերպության միջոցով:

4.2. Ազդեցություններ շահագործման փուլում

Շահագործման փուլում կանխատեսվող հիմնական ազդեցություններն են.

4.2.1. Օդի որակ

Ճանապարհի մոտ գտնվող շենքերում օդի աղտոտման մակարդակի ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ աղտոտիչների փաստացի քանակությունները մի քանի անգամ ցածր են ՍԹԿ-ներից: Երթևեկության ավելացման

հետևանքով հնարավոր է ավելանան նաև արտանետումները, սակայն այս ազդեցությունները կլինեն աննշան:

4.2.2. Աղմուկ

Ճանապարհի և ենթակառուցվածքների շահագործման ժամանակ ակնկալվում է աղմուկի մակարդակի ոչ էական ավելացում:

4.2.3. Սոցիալ-տնտեսական հետևանքներ

Ներկայացվող գործունեության արդյունքում ստեղծվելու է բարեկարգ, ժամանակակից և ընդհանուր ոճին ներդաշնակ զբոսաշրջային ենթակառուցվածք՝ պատմական, մշակութային ռեսուրսները համապատասխան ձևով ներկայացնելու համար, բարելավելու է ճանապարհային ցանցը և ինժեներական ենթակառուցվածքը, ապահովելու է քաղաքային տրանսպորտի և զբոսաշրջային երթուղիների անխափան աշխատանքը և տարածքում գտնվող պատմամշակութային հուշարձանների և զբոսաշրջային օբյեկտների (հյուրատներ, ռեստորաններ և այլն) մատչելությունը:

Բացի վերոնշյալից ենթածրագրի իրականացումը նաև հնարավորություն կստեղծի բնակիչների համար ունենալու ժամանակավոր աշխատանք՝ նրանց ներգրավվելով իրականացվելիք շինարարական աշխատանքներում:

5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ՎՆԱՄԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՑԱՌՄԱՆԸ, ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒ ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

Նախորդ գլխում նկարագրված ազդեցությունները բացառելու, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ մեղմումը ապահովելու համար, նախատեսված է մշակել բնապահպանական կառավարման և մոնիտորինգի պլաններ, որոնց շնորհիվ կապահովվի բնապահպանական և սոցիալական ազդեցությունները մեղմացնող միջոցառումների իրականացումը:

ԲԿՊ-ի և մոնիտորինգի պլանի մշակման համար ենթածրագրերի շրջանակներում իրականացվել են համապատասխան ուսումնասիրություններ և նախապատրաստական աշխատանքներ, որոնք ընդգրկել են.

- Ինժեներաերկրաբանական ուսումնասիրությունների արդյունքները
- ՀՀ-ում գործող օրենքներն ու նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերը
- Պատվիրատուի առաջադրանքը՝ պայմանավորված համապատասխան հատակագծային ու ծավալատարածական լուծումներով
- նախատեսվող գործունեության տարածքում առկա ենթակառուցվածքների ուսումնասիրությունը, ներառյալ՝ ջրագծերի, էլեկտրագծերի, հեռահաղորդակցման գծերի հնարավոր առկայությունը,

- շինարարական ճամբարների, ենթակառուցվածքների և գրասենյակների, նյութերի պահեստների և մեքենա-սարքավումների տեղակայման համար առավել նպատակահարմար վայրերի ընտրությունը,
- շինարարական ճամբարների պատշաճ տեղակայումն ու կազմակերպումը,
- թափոնների հեռացման վայրերի ճշտումը,
- շինարարությունից հետո շինարարական հրապարակների, ճամփեզրերի և միջնամասերի բարեկարգումը:
- արտակարգ իրավիճակների արձագանքման գործողությունների մշակում
- հակահրդեհային անվտանգության միջոցառումներ

Ելնելով վերը թվարկված դրույթներից մշակվել է բնապահպանական և սոցիալական միջոցառումների/գործողությունների ծրագիր (ներկայացվում է ստորև Աղյուսակ 6), որի հիման վրա ՇՄԱԳ հաշվետվության փուլում կմշակվեն և կներկայացվեն բնապահպանական կառավարման և մոնիտորիգի պլանները:

Աղյուսակ 6. Բնապահպանական և սոցիալական միջոցառումների ծրագիր

ԾՐԱԳՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	ԳԼԽԱՎՈՐ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԱԶԴԵՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԱՓՈՒՄՆԵՐԸ	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ և ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ
<p>Աշխատանքային նախագիծ</p> <ul style="list-style-type: none"> Ծրագծի մանրամասն նախագծի ճշտում 	<p>Պատմական, ճարտարապետական և/կամ մշակութային տարածքների վնասում</p>	<p>Շինարարական աշխատանքների ընթացքում մշակութային ժառանգության կամ հնագիտական հետաքրքրություններ կայացնող գտածոի հայտնաբերման դեպքում պետք է աշխատանքները դադարեցվեն և այդ մասին պետք է տեղեկացվի ԿԳՄՄՆ-ին:</p>
<p>Շինարարություն</p> <ul style="list-style-type: none"> Հստակեցնել շին. ճամբարների, դաշտային գրասենյակների, պահեստների տեղադիրքերը Շին.տեխնիկայի և շինանյութերի մուտք Տարածքի մաքրում Հողային աշխատանքներ Սպասարկող ճանապարհների մակերեսի մաքրում և փորում Քարհանքեր Հանքահորերի և փորված/հանված և ավելցուկային նյութերի անհամապատասխան տեղադրում Շինարարական աշխատանքների ոչ պատշաճ վերահսկողություն Շինարարական և քարհանքերից հանված 	<ul style="list-style-type: none"> Ֆիզիկական Անհանգստություններ աղմուկից և թոթաումներից, փոշուց, օդի աղտոտումից և երթևեկությունից, Աղբի, ավելորդ նյութերի և շինարարական աղբի ոչ պատշաճ տեղադրում և/կամ կուտակում, Անձրևներից և հեղեղներից հետո մակերևութային հոսք հանքահորերից, Թույլատրելի աղմուկի (դեցիբել) սահմանի գերազանցումներ, Անհանգստություններ մեծաքանակ փոշուց և գազային արտանետումներից ճանապարհի երկայնքով իրականացվող շինարարական աշխատանքների և շինարարական նյութերի տեղափոխման արդյունքում, Անձրևներից և հեղեղներից հետո արտահոսքեր բաց (չպաշտպանված) հողից և փորված-հանված նյութերի կուտակումներից: Ծառերի և բուսականության անհարկի հատումներ/տեղափոխումներ: <p>Հնագիտական/պատմական և մշակութային</p> <ul style="list-style-type: none"> Պատմական և մշակութային հնավայրի վիճակի վատթարացում 	<ul style="list-style-type: none"> ապահովել փոշու կրճատումը ջրցանման միջոցով, երթևեկության կազմակերպված կառավարում և հասարակության բարձր տեղեկացվածություն, պինդ թափոնների և աղբի պարբերական հավաքում, կուտակում պատշաճ կերպով, մակերևութային հոսքով և անձրևաջրերով լվացման դեպքում ապահովել տիղմի որսման ցանկապատերով, կառուցել համապատասխան ժամանակավոր և մշտական ջրահեռացման համակարգ, բնականորեն աճող խոտերի/թփերի, դեկորատիվ և պտղատու ծառերի տեսակներով ուժեղացնել պաշտպանիչ ծածկը, հստակեցնել համապատասխան աղբավայրերը, շինարարական և աշխատանքային հրապարակներում կազմակերպել պատշաճ մոնիթորինգ, վերահսկում և կառավարում: համապատասխան տեսակների ծառերի տնկում, խնամք կապալառուի կողմից մինչև ծառերի կենսունակ դառնալը: ֆիզիկական մշակութային ռեսուրսների պլան, պատմական կամ մշակութային հուշարձանների պահպանություն, հնագիտական գտածոների համար ձեռք բերել անհրաժեշտ

ԾՐԱԳՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	ԳԼԽԱՎՈՐ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԸ	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ և ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ
<p>նյութերի տեղափոխում</p>	<p>Սոցիալական.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ տեղեկատվության պակաս տեղական համայնքների և այլ շահագրգիռ կողմերի համար, ▪ սոցիալական կոնֆլիկտներ և անարդարություններ ոչ տեղացի աշխատակիցների հանդեպ և սահմանափակումներ կին աշխատակիցների նկատմամբ, ▪ ԲԿՊ-ի և Ծրագրի հետ կապված բնապահպանական օրենքների և կարգավորումների վերաբերյալ տեղեկատվության պակաս, ▪ շրջակա միջավայրի, հնագիտական/պատմական հնավայրերի և մշակութային հուշարձանների վերաբերյալ աշխատակիցների ոչ բավարար տեղեկացվածություն ու դրանց նկատմամբ հոգատարության պակաս, ▪ աշխատակիցներին, ճանապարհից օգտվողներին և այլ անձանց շինարարական վնասվածքներից և մահից պաշտպանելու անվտանգության միջոցառումների բացակայություն, ▪ փոխանցվող հիվանդությունների տարածում: 	<p>թուլյլվություններ՝ համաձայն ԿԳՄՄՆ-ի պատահական գտածոյի գործընթացի</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ հանրային խորհրդակցությունների անցկացում ▪ շինարարական անձնակազմի և աշխատակիցների համար կազմակերպել դասընթացներ՝ կապված բնապահպանական, սոցիալական ու մշակութային ժառանգության պահպանման հարցերի և ԲԿՊ-ի իրականացման վերաբերյալ, ▪ շինհրապարակների/ճամբարների սպասարկման համար անհրաժեշտ է կառուցել բավականաչափ սանհանգույցներ, ▪ հանրային առողջության հետ կապված բացասական ազդեցությունների կանխարգելման համար իրականացնել մեղմացնող միջոցառումներ, որոնք պետք է ներառեն նաև տարածքի հիգիենիկ վիճակի բարելավում, պաշտպանիչ հագուստով ապահովում, աղբի և թափոնների համապատասխան հեռացման ապահովում, ▪ կապալառուի կողմից շրջակա միջավայրի կառավարման վերաբերյալ աշխատակիցների ուսուցման իրականացում՝ բացատրելով ազդեցությունների կանխարգելման/մեղմացման միջոցառումները: Նրանց պայմանգրերում ամրագրել ԲԿՊ-ի դրույթները և իրականացնել բնապահպանական կառավարման մոնիթորինգ:
<p>Կենսաբազմազանության պահպանություն</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Շինարարական աշխատանքների ընթացքում քանդման/ փորման աշխատանքների իրականացում ▪ Աղմուկ և թոթոռումներ ▪ Շինարարական աղբի ժամանակավոր կուտակում և/կամ մշտական տեղադրում 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Կապալառուի կողմից նախատեսվում է կազմակերպել և իրականացնել կենսաբազմազանության պահպանության վերաբերյալ համապատասխան դասընթացներ շինարարական աշխատանքներում ներգրավված անձանց համար;

ԾՐԱԳՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	ԳԼԽԱՎՈՐ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԸ	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ և ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Շինարարական նյութերի արդյունահանում ▪ Դեպի շինարարական հրապարակ և շինարարական հրապարակից դուրս գալիս չնախատեսված երթուղիներով մեքենաների և տեխնիկայի տեղաշարժ ▪ Շինարարական տեխնիկայի և սարքավորումների ժամանակավոր կայանում ▪ Շինարարական նյութերի պահեստավորում 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Շինարարական աշխատանքներում ներգրավված անձանց և հարակից տարածքների բնակիչների իջազեկվածության ապահովման համար անհրաժեշտության դեպքում շինարարական հրապարակում կտեղադրվեն տարածքին բնորոշ բուսական և կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների նկարներով պաստառներ ▪ Կիրախուսվի շինարարական նյութերի ձեռք բերումը գոյություն ունեցող հանքավայրերից, նվազագույնի հասցնելով նոր հանքավայրերի շահագործման հետևանքով լանդշաֆտների և կենսաբազմազանության վրա բացասական ազդեցությունները: ▪ Շինարարական աղբի տեղափոխումը համապատասխան աղբավայր իրականացնել միմիայն տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից հատկացված վայրերում; ▪ Շինարարական տեխնիկայի, ինչպես նաև մեքենաների տեղաշարժի համար սահմանել հատուկ երթուղիներ; ▪ Շինարարական հրապարակը կօգտագործվի շինարարական տեղամասերի և ճամբարների, շինարարական նյութերի պահեստավորման և շինարարական աղբի նախնական կուտակման համար, որոնք ոչ մի ազդեցություն չեն ունենա բուսածածկույթի և շրջակա միջավայրի այլ բաղադրիչների վրա, ▪ Շինարարական տեխնիկայի կայանումը նախատեսել գոյություն ունեցող շինարարական հրապարակում կամ դրա համար հատկացված առանձին տարածքներում ▪ Շինարարական աշխատանքներում ներգրավված աղմուկ և/կամ թոթոռում առաջացնող տեխնիկան պետք է կահավորված լինի համապատասխան խլացուցիչներով:

ԾՐԱԳՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	ԳԼԽԱՎՈՐ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԸ	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ և ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ
<p><u>Ազդեցությունները պատմամշակութային և հնագիտական հուշարձանների վրա</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Անբարենպաստ ազդեցություններ վանական համալիրի և հարակից բարեկարգվող տարածքի վրա 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Կապալառու կազմակերպության կողմից շինարարական աշխատանքներում ներգրավված անձանց համար համապատասխան դասընթացների և հրահանգավորման կազմակերպում; ▪ Շինարարության կազմակերպման նախագծի համաձայն կիրականացվի վանական համալիրի, ինչպես նաև շինհրապարակի տարածքի առանձնացում՝ համապատասխան ժապավեններով, պոլիէթիլենային թաղանթներ և այլն, ▪ պահակակետի տեղադրում, ▪ համապատասխան ցուցանակների ու պաստառների տեղադրում,
<p><u>Արտակարգ իրավիճակներին արագ արձագանքում</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ հրդեհների առաջացումը, ▪ հեղուկ նյութերի արտահոսքը, ▪ աշխատողների վնասվածքները ▪ շահագործվող տեխնիկայի հետ վթարները: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Մինչ աշխատանքների սկիզբը բոլոր աշխատողների իրականացնել համապատասխան հրահանգավորում՝ ըստ աշխատանքի անվտանգության կանոնների: ▪ Շինարարական բոլոր տեղամասերում անհրաժեշտ է ապահովել արտակարգ պատահարների դեպքում կոնտակտային տվյալները, պատասխանատու անձանց և անվտանգության պատասխանատուի անուն(ները), հեռախոսահամարները պարունակող պաստառների առկայությունը: ▪ Շինարարական աշխատանքների տեղամասերում տեղադրել հրդեհաշիջման սկզբնական միջոցներ, փակցնել հակահրդեհային անվտանգության պաստառներ, հրդեհների մասին ուղեցույց-հիշեցումներ և այլն: ▪ Մշտապես իրականացնել շին. հրապարակի, բաց պահեստների հակահրդեհային միջտարածությունների ժամանակին մաքրում հրդեհավտանգ թափոններից և աղբից, քանի որ հակահրդեհային միջտարածությունները

ԾՐԱԳՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	ԳԼԽԱՎՈՐ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԸ	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ և ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ
		<p>չեն կարող օգտագործվել նյութերի, սարքավորումների, տարաների պահեստավորման, ավտոտրանսպորտային տեխնիկայի կայանման համար:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների (քամու արագություն, անհողմություն, մառախուղ) դեպքում աշխատանքներն իրականացնել պահպանելով անվտանգության բոլոր կանոնները կամ շին. աշխատանքները դադարեցնել մինչ օդերևութաբանական պայմանները կլինեն բարենպաստ աշխատանքները վերսկսելու համար:
<p><u>Շահագործում և պահպանում.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Կառուցվածքների և օբյեկտների ոչ պատշաճ վերահսկողություն և կառավարում 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Անհարմարություններ փոշու, օդի աղտոտվածության և երթևեկության հետևանքով, ▪ կառուցվածքների և օբյեկտների ոչ պատշաճ կառավարում, ▪ շահագործման և պահպանման աշխատանքների ոչ պատշաճ վերահսկողություն: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ապահովել պատշաճ կառավարում ▪ ապահովել պատշաճ վերահսկողություն ▪ ապահովել հասարակական տեղեկատվություն ԲԿՊ-ում ներառված հարցերի վերաբերյալ

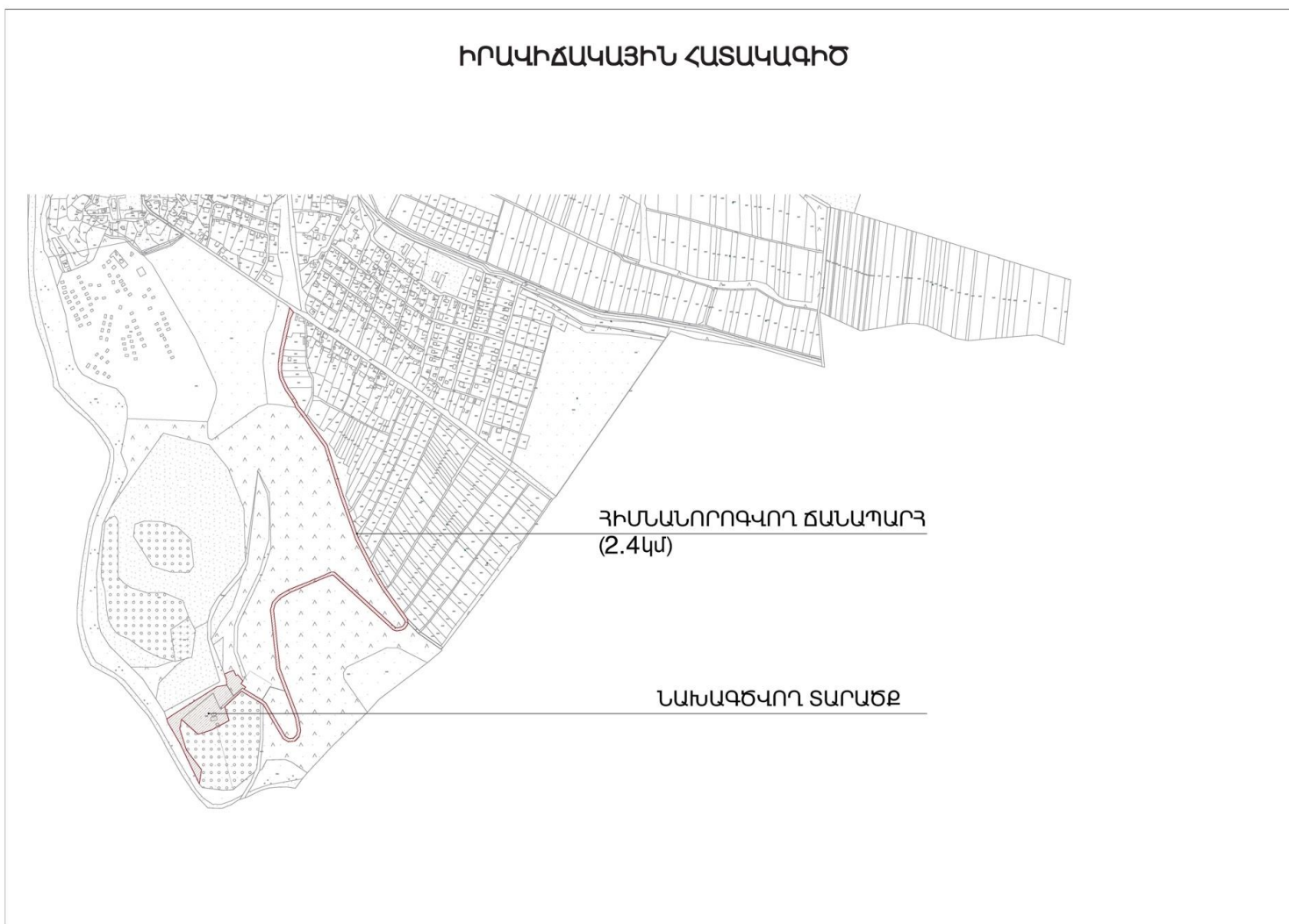
6. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Ներկայացվող գործունեությունն ուղղված է Շիրակի մարզի պատմամշակութային արժեքների վերականգնմանն ու պահպանմանը, որի արդյունքում կբարելավվի Շիրակի մարզի համար կարևոր պատմամշակութային տարածք, ինչպես նաև համապատասխան ճանապարհային ցանցն ու ինժեներական ենթակառուցվածքը՝ ապահովելով տեղի բնակիչների և զբոսաշրջիկների այցերի համար տարածքում գտնվող պատմամշակութային հուշարձանների և զբոսաշրջային օբյեկտների (հյուրատներ, ռեստորաններ և այլն) առավել հեշտ հասնելիություն:
2. Ենթածրագրի իրականացումը կնպաստի զբոսաշրջային ոլորտի ենթակառուցվածքի, ծառայությունների և ինստիտուցիոնալ կարողությունների զարգացմանը և տեղական տնտեսությունում զբոսաշրջային ոլորտից ստացվող եկամուտների ավելացմանը: Նախատեսվող գործունեության իրականացման շահառուներն են Շիրակի մարզի բնակիչները, ՏԻՄ-երը, ձեռնարկությունները և զբոսաշրջիկները:
3. Վերանորոգված մշակութային ժառանգության վայրերում և քաղաքներում հանրային ենթակառուցվածքներն ավելի մեծ մատչելիություն և որակ կունենան, կաճի մասնավոր հատվածի ներդրումների ծավալը:
4. Կառավարությունը կշահի զբոսաշրջության ոլորտի ընդհանուր ծախսերի և զբոսաշրջիկների բավարարվածության բարձրացման, աշխատատեղերի ստեղծման առումով:
5. Շինարարական աշխատանքների ընթացքում մշակութային կամ հնագիտական ժառանգության որևէ միավոր գտնելու դեպքում պետք է դադարեցնել աշխատանքները և տեղեկացնել ԿԳՄՄՆ: Շինարարական աշխատանքները չեն կարող վերսկսվել մինչև պատահական գտածոն չհետազոտվի հնագետի կողմից և ԿԳՄՄՆ-ի կողմից չտրվի գրավոր թույլտվություն:
6. Փորձաքննության հիմնական փուլի համար կհաշվարկվեն նաև բնապահպանական և սոցիալական միջոցառումների համար անհրաժեշտ գումարները, որոնք կներառվեն ընդհանուր նախահաշվի մեջ:

7. ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- ՀՀ Օրենք «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին», 2014 թ. Հունիսի 21:
- Կլիմայաբանություն 2011: ՀՀՇՆ II 7.01-2011ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2011թ. Սեպտեմբերի 26-ի N167-Ն հրաման:
- Временное методическое пособие по расчету выбросов от неорганизованных источников в промышленности строительных материалов, МИНПРОМСТРОЙ СССР1984, Москва.
- [Http://xn--80aajzhcnfck0a.xn--p1ai/publicdocuments/1310049.pdf](http://xn--80aajzhcnfck0a.xn--p1ai/publicdocuments/1310049.pdf)
- ՀՀ Կառավարության որոշում N 1325-Ն «Հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին», 19 նոյեմբերի 2014 թ.:
- www.arlis.am ♣
- www.atdf.am
- Ավտոմոբիլային տրանսպորտից մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերի հաշվարկման մեթոդական ցուցումներ, Մոսկվա, Հիդրոմետհրատ – 1983:
- ՀԲ 2015: Բնապահպանական և սոցիալական գնահատման և ուսումնասիրության շրջանակ:
- ՀՀ կառավարության որոշում N160-Ն, 2 փետրվար, 2016թ: Բնակավայրերում մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի խտությունների (կոնցենտրացիաններիՍԹԿ) նորմատիվները հաստատելու մասին:
- СН 245-71. Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий.
- СНиП 1.02.01-85 Инструкция о составе, порядке разработки, согласования и утверждения проектно-сметной документации на строительство предприятий, зданий и сооружений.
- СНиП 2.04.02-84. Водоснабжение. Наружные сети и сооружения.
- Marzes of the Republic of Armenia and Yerevan city in figures, 2021, <https://www.armstat.am/en/?nid=82&id=2435>

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1.

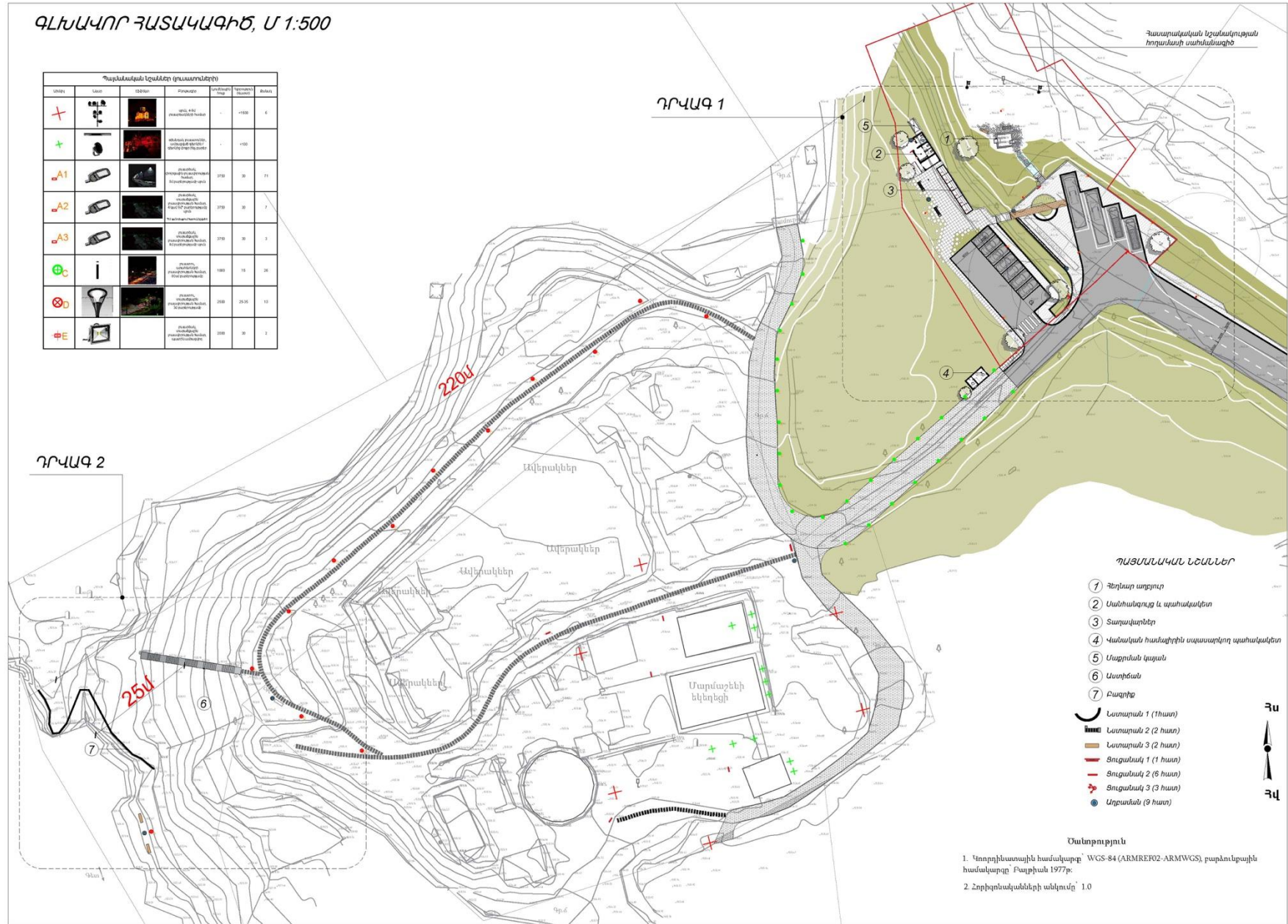

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ՝ ԸՍՏ ՀՈՂԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՊԱՏԿԱՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ

ԳԼԽԱԿՈՐ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ, Մ 1:500

Պարսպական կգաններ (դասակարգեր)					
ՍԻՆԻ	ՍԻՆԻ	ՍԻՆԻ	Բնութագր	Երկարություն	Քանակ
+			պղնձ 400 բնութագրված կտրված	-	1000
+			պղնձային բնութագրված կտրված քարե քարե քարե	-	1000
A1			բնութային բնութագրված կտրված քարե քարե քարե	370	0
A2			բնութային բնութագրված կտրված քարե քարե քարե	370	0
A3			բնութային բնութագրված կտրված քարե քարե քարե	370	0
B			բնութային բնութագրված կտրված քարե քարե քարե	100	10
D			բնութային բնութագրված կտրված քարե քարե քարե	100	25,10
E			բնութային բնութագրված կտրված քարե քարե քարե	100	0

ԴՐՎԱԳ 1

ԴՐՎԱԳ 2

- ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ**
- 1 Բեղնար սարդոլ
 - 2 Սանհանգոց և պահակային
 - 3 Տարակարներ
 - 4 Կանաչական համայնքի սպասարկող պահակային
 - 5 Սաքրան կայան
 - 6 Ստորնա
 - 7 Բազիլի
- 1-րդ տեսակի (1 հատ)
 2-րդ տեսակի (2 հատ)
 3-րդ տեսակի (2 հատ)
 1-րդ տեսակի (1 հատ)
 2-րդ տեսակի (2 հատ)
 3-րդ տեսակի (3 հատ)
 3-րդ տեսակի (3 հատ)

Ստորություն

1. Կոորդինատային համակարգ՝ WGS-84 (ARMREF02-ARMWGS), բարձունքային համակարգը՝ Բաբխյան 1977թ.:

2. Հորիզոնականների անկյունը՝ 1.0

ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԴՐԵՆԱԺԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

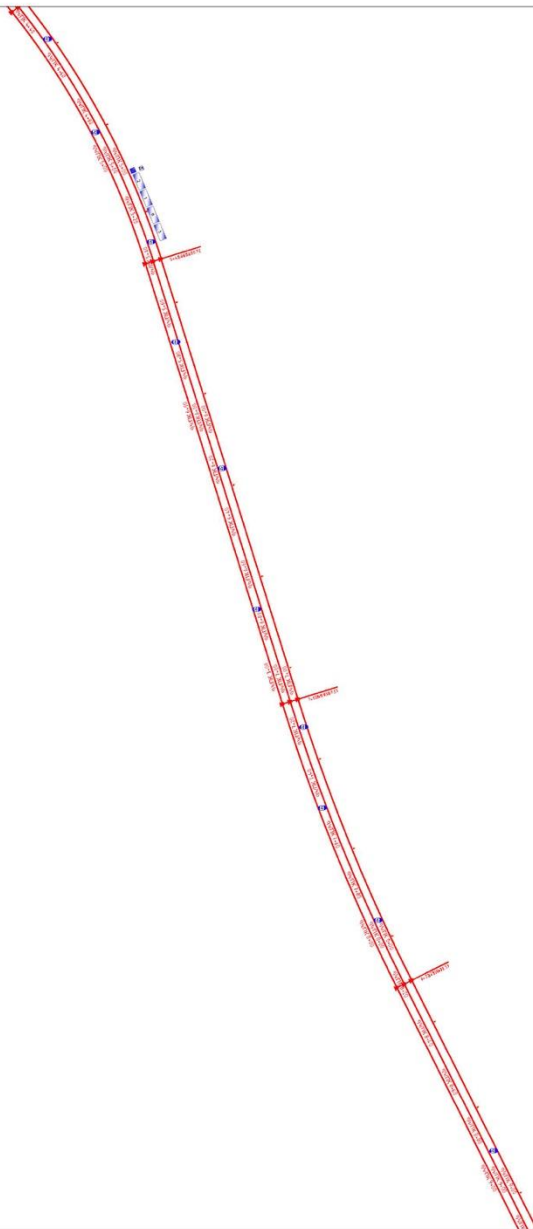
ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

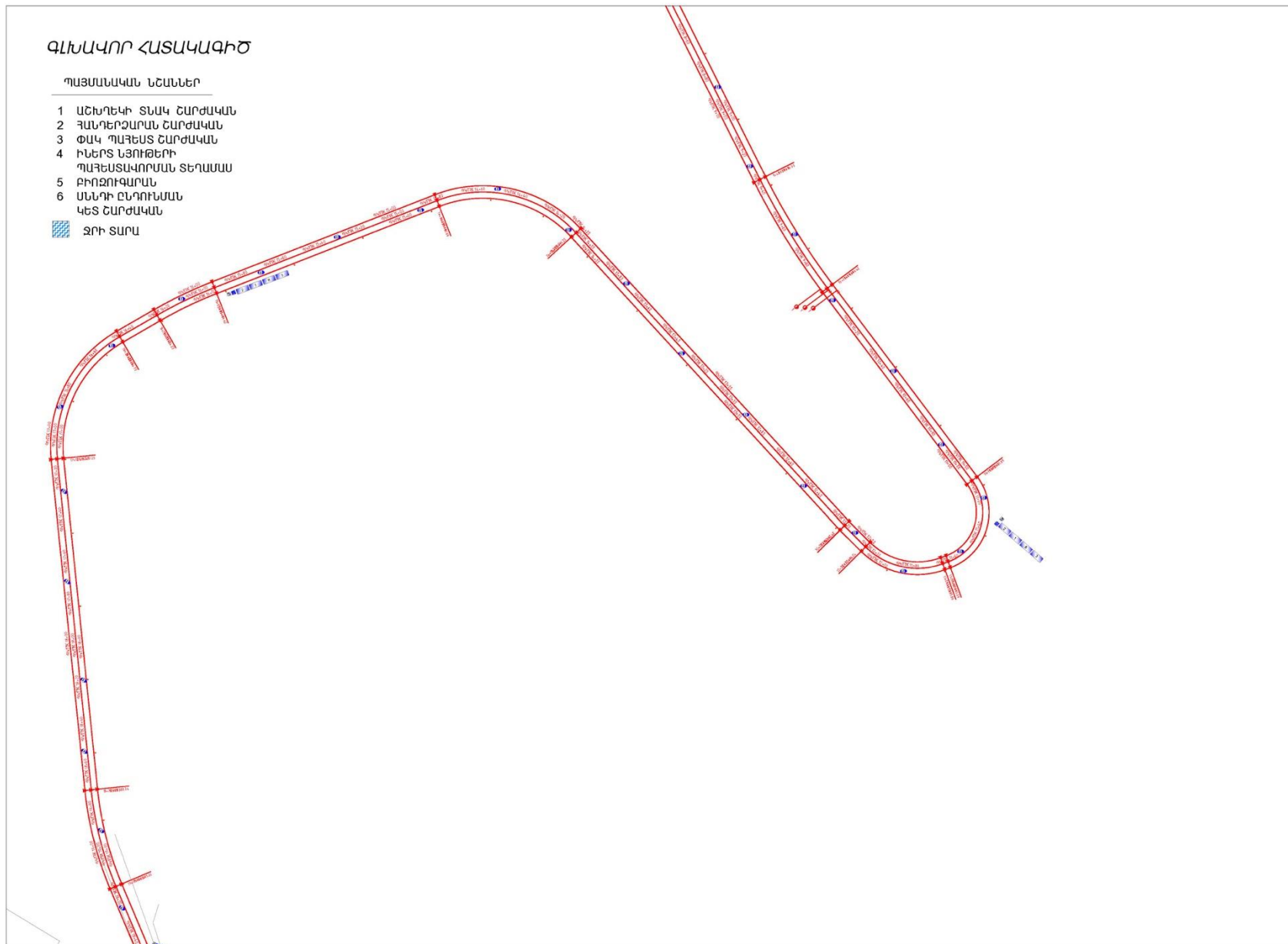

ԳԼԽԱԿՈՐ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

- 1 ԱՇԽՂԵԿԻ ՏՆԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ
- 2 ՀԱՆՂԵՐՉԱՐԱՆ ՇԱՐԺԱԿԱՆ
- 3 ՓԱԿ ՊԱՐԵՏ ՇԱՐԺԱԿԱՆ
- 4 ԻՆԵՐՏ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՊԱՐԵՏԱՎՈՐՄԱՆ ՏԵՂԱՄԱՍ
- 5 ԲԻՈՁՈՒԳԱՐԱՆ
- 6 ՄԱՆՂԻ ԸՆԴՈՒՄԱՆ ԿԵՏ ՇԱՐԺԱԿԱՆ
- ՋՐԻ ՏԱՐԱ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱՀԱՏԱԿԱԳԾԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
 ՀՀ Շիրակի մարզ, Ախուրյան համայնք
 (մարզը, համայնքը)

ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅՆՎՈՒԹՅՈՒՆ
 (ԾԱՌՏԱՐԱՊԵՏԱՀԱՏԱԿԳՑԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՎԴԱԼՔ)

N 32 26 ապրիլ 2022 թ.

Օրյելկո
 «Մարմաշենի վանական համալիր տանող ճանապարհի հիմնանորոգում և հարակից տարածքի բարեկարգում»

(օրյելկոի անվանումը, կառույցում, վերակառույցում, ուժեղացում, վերականգնում, գործառնական նշանակության փոփոխություն)

Ենթաձրագրով նախատեսվող վանական համալիր տանող մոտ 2.4կմ ավտոճանապարհի հիմնանորոգման և բարեկարգման, արտաքին լուսավորության կազմակերպման, ավտոկայանատեղի կառուցման, սանհանգույցի կառուցման, սանհանգույցի համար ջրագծի և կոլոդագծի կառուցման, կոյուղու լույս մաքրման կայանի /սարքավորումների/ տեղադրման, վաճառատեղի հարթակի կառուցման, տաղավարների և շվաքարանների տեղադրման, սանհանգույցի և վաճառատեղի տեղակայման հատվածներում կանաչապատման, «Շղնաք արդյուրի» հարակից տարածքի բարեկարգման /համայնքային պատկանելիության հորժանների սահմաններում/: Ինչպես նաև, վանական համալիրի տարածքի մուտքի հատվածում՝ պահպակեների կառուցման, վանքի տարածքը ստորերկրյա ջրերից պաշտպանող դինամիային համակարգի կառուցման, հետիոտն ռոլլերների և դեպի հողաշրջաններ տանող արահետների կառուցման/վերանորոգման, վանական կառույցների և հանգստի գոտու լուսավորման, վանքից դեպի Ախուրյան գետ իջևող երկ աստիճանների կառուցման, Ախուրյան գետի ափամերձ հատվածում հանգստի գոտու կազմակերպման, տարածքի բարեկարգման, այդ թվում՝ նստարանների, աղբամանների, զբոսաշրջային ցուցանակների տեղադրման

աշխատանքների նախագծային փաստաթղթերի մշակման համար:

III կատեգորիա: մեկ՝ «Աշխատանքային նախագիծ» փուլ

(հակիրճ ընտրումը, կորուսումը, կորսվածության աստիճանը (կատեգորիան), նախագծման փուլերը և այլն)

Գտնվելու վայրը՝ ՀՀ Շիրակի մարզ, Ախուրյան միավորված համայնք, Վահրամաբերդ գյուղ, Վահրամաբերդից Մարմաշենի վանք տանող ճանապարհ, 08-108-0118-0009 ծածկագրով 0.27283 հա հողամաս, Մարմաշենի վանական համալիրի տարածք:

(մարզի, համայնքի, փոքրի անվանումները, շենքի համարը, հողամասի ծածկագիրը)

Կառուցապատող՝ Հայաստանի Տարածքային Զարգացման Հիմնադրամ (ՀՏԶՀ), ի դեմս՝ ՀՏԶՀ-ի գործադիր տնօրեն Արթուր Սողոմոնյանի, հասցե՝ Երևան 0037, Կ.Ուլնեցու 31 շ., հեռ. (37410) 240159, (37410) 247123, էլ. հասցե՝ atdf@atdf.am,

(կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրը, ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, ընկերության վայրը, հեռախոսահամարը, էլեկտրոնային հասցեն)

2և N1-2

Առաջադրանքի տրամադրման հիմքը Հողերի օգտագործման ժամանակավոր սխեմաների համաձայնեցման միջգերատեսչական հանձնաժողովի 16.11.2021թ. թիվ 237 եզրակացությունը և Մարմաշեն համայնքի ավագանու 14.10.2021թ. թիվ 105 որոշում, ինչպես նաև ՀՀ ԿԳԽՄ նախարարության 30.03.2004թ. N 39/6680-Պ որոշությունը

(կառուցապատման նպատակով ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հողամասի տրամադրման, անշարժ գույքի փոփոխման իրավունքը հաստատող անհրաժեշտ փաստաթղթերը)

Առաջադրանքի գործողության ժամկետը 1,5 տարի _____
 (N1 հավելվածի 32-րդ կետին համապատասխան)

ՆԱԽԱԳԾՎՈՐ ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲԵՌՈՒԹՎԱԳԻՐ
 (ապրզանկելով (*) նշված դրույթների գրաֆիկական արտացոլումը պրամադրվում է կից ներկայացվող ամփոփ սխեմայով՝ Մ 1:500)

1. Հողամասը գտնվում է

Ախուրյան միավորված համայնքի Վահրամաբերդ գյուղի վարչական սահմաններում, գյուղի կառուցապատված հատվածից հեռու, վանական համալիրի մոտ: Վանքի տարածքը՝ հատուկ պահպանվող հողեր/պատմության և մշակույթի: Ավտոկայանատեղիի և սանհանգույցի համար նախատեսված հողամասը՝ բնակավայրերի հասարակական կառուցապատման

(հողամասի դիրքը քարտեզաշինական միջավայրում, դրա նպատակային և գործառնական նշանակությունը)

2. (*) Հողամասի չափերը

Մարմաշենի վանական համալիրի տարածքը՝ մոտ 1,0652 հա, հարակից պատմամշակութային տարածք՝ մոտ 1,0291 հա: Կայանատեղիի, սանհանգույցի և տաղավարների համար նախատեսված 08-108-0118-0009 ծածկագրով հողամասը՝ 0.27283 հա

(հողամասի սահմանները՝ կորդինատային նշանաբանը, մակերեսը (հա))

3. Հողամասի ակա վիճակը

Վահրամաբերդից Մարմաշենի վանական համալիր տանող ճանապարհը ոչ բարձր վիճակում է, ճանապարհի եզրերին կան շինարարական աղբի կուտակումներ: Կայանատեղիի, սանհանգույցի և տաղավարների համար նախատեսված 08-108-0118-0009 ծածկագրով հողամասի մի մասը հարթ է, մյուսը, որտեղ գտնվում է Շղնաք արդյուրը՝ քրի վրա է: Մարմաշենի վանական համալիրը ներառված է հողաշրջանների պահպանության պետական ցուցակում՝ ՀՀ կառավարության 09.09.2004թ. N 1270-Ն որոշում, ցուցիչ «7.108.10. Վանական համալիր Մարմաշեն»

(ոնիեֆի ընտրագիրը, շենքերի (այդ թվում՝ բանդան ներսևա) ակադրությունը (օգտագործումը, նշանակությունը, հարկայնությունը, շինարարական կտրերը և այլն), կանաչապատումը, բարեկարգումը և այլն)

4. (*) Տրանսպորտային պայմանները

Հ-32 ավտոճանապարհից մինչև վանական համալիր տանող ճանապարհ _____
 (ճանապարհների ակադրությունը, երկաթուղային տրանսպորտի մոտեցումները և այլն)

5. (*) Ինժեներական ցանցեր և սարքավորումներ (ջրամատակարարման,

«Վեռլիա ջուր» ՓԲԸ-ի կողմից տրված տեխնիկական պայմանագրի համաձայն /կցվում է/

կոյուղու, գազամատակարարման, տաք ջրի մատակարարման, էլեկտրամատակարարման, էլեկտրոնային հաղորդակցության համակարգեր)	<u>«ՀԵՑ» ՓԲԸ կողմից տրված տեխնիկական պայմաններին համաձայն /Կցվում է/</u>		սահմանային հարկայնության բարձրությունը գերազանցող շենքերի և շինությունների նախագծման դեպքում ՀՀԵՆ 11-5.02-2006 «Սեյսմակայուն շինարարություն. Նախագծման նորմեր» շինարարական նորմերով սահմանված պահանջների ապահովում (հատուկ հաշվարկային մեթոդներ, սեյսմակայունության բարձրացման միջոցառումներ և այլն)
6. (*) Կից հորմասեր	<u>Համաձայն կից գծագրի</u>	9.4. կառուցապատման խտության գործակիցը (կառուցի (կառուցների) ընդհանուր մակերեսի հարաբերությունը հողամասի մակերեսին)	08-108-0118-0009 ծածկագրով հողամասի մասով՝ մինչև 0,1
7. Բնության հատուկ պահպանվող և (կամ) պատմամշակութային հուշարձանների տարածքներ (պահպանական գոտիներ)	<u>ՀՀ կառավ. 2004 թվականի սեպտեմբերի 9-ի N ՈՒ270-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ պատմության և մշակույթի պետական ցուցակում՝ ցուցիչ «7.108.10. Վանական համալիր Մարմաշեն»: ՀՀ կառավ. 09 հուլիսի 2001 թվականի N 616 որոշմամբ Մարմաշենի եկեղեցիներն անժամկետ՝ անհատուց իրավունքով, հանձնվել են Հայաստանյազ Սուրբեական եկեղեցուն</u>	9.5. կառուցապատման տոկոսը (կառուցապատվող (անջրանցիկ) տարածքի հարաբերությունը հողամասի մակերեսին՝ տոկոսներով (%)	08-108-0118-0009 ծածկագրով հողամասում՝ մինչև 40% - կայանատեղիի կազմակերպման համար, մինչև 3% - սանհանգույցի և տեխնիկական կառույցների համար /ենթակայան, ԿՄԿ, այլ, ըստ նախագծի/: Վանքի տարածքում՝ մինչև 1% - պահակակետի համար: Ճանապարհի վերակառուցում՝ 100% և հարակից տարածքների բարելավման մասով՝ փաստացի:
8. (*) Հատակագծային սահմանափակումներ	<u>Հկան</u> (տեղանքում գործող արտագրական, պաշտպանվող օբյեկտների, ինժեներատրանսպորտային ենթակառուցվածքների և այլ օբյեկտների նկատմամբ սահմանափակումները, այդ թվում՝ սերվիտուտները)	9.6. կանաչապատման տոկոսը (կանաչապատ տարածքի հարաբերությունը հողամասի մակերեսին՝ տոկոսներով (%)	բնական լանդշաֆտի պահպանում, կառուցապատման հատվածում մինչև 10 % կանաչապատում
9. Ծարտարապետահատակագծային պահանջներ	<u>ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՊԸՀԱՆՁՆԵՐԸ</u> <u>(ասրդանիշով (*) նշված դրույթների գրաֆիկական արգելադրումը պորամադրվում է կից ներկայացվող ամփոփ սխեմայով՝ Մ 1:500)</u>	9.7. այլ պահանջներ	9.7. այլ պահանջներ
9.1. (*) օբյեկտի հեռավորությունը կարմիր գծից (մետր)	Ծարտարապետական լուծումները, բարելավման տարրերը պետք է ընտրվեն պատմա-արտարապետական միջավայրին ներդաշնակ, կիրառվող նյութերը լինեն երկարակյաց, փոշի չարտադրող, հեշտ լվացվող, կահավորումը լինի դիմացկուն սեզոնային ջերմաստիճանային տատանումների նկատմամբ:	10. Հողամասում գտնվող շենքերի ու շինությունների քանդման կամ տեղափոխման (ապամոնտաժման) պայմանները և աշխատանքների հերթականությունը	Վանական համալիրի տարածքում՝ գոյություն ունեցող աստիճանների ապամոնտաժում
9.2. (*) հեռավորությունը հարևան հողակտորներից (օբյեկտներից) (մետր)	Ներքո Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության և նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի պահանջներից, առկա բազմաշենքի դեպքում՝ կազմակերպվող բազմաշենքի կամ դրանց բազմաշենքի դեպքում՝ կազմակերպվող բազմաշենքի կամ դրանց բազմաշենքի պայմաններին, ստացարկություններ ճակատների ձևավորման, տանիքների, արտաքին դռների, պատուհանների համամասնությունների և գունային լուծումների վերաբերյալ	11. Ստորգետնյա, կիսանկուղի և առաջին հարկերի տարածքների օգտագործման պայմանները	Ստորգետնյա, կիսանկուղային հարկեր չեն նախատեսվում, նախատեսվող կառույցները՝ 1 հարկ բարձրությամբ:
9.3. թույլատրելի բարձրությունը (մետր)	համաձայն կից հատակագծի	12. (*) Ինժեներական ցանցեր և սարքավորումներ	Պահանջներ՝ գոյություն ունեցող և նախագծվող ենթակառուցվածքների ու ցանցերի նկատմամբ
9.4. թույլատրելի բարձրությունը (մետր)	1 հարկ /սանհանգույց, տաղավարներ, պահակակետ/	12.1. (*) ջրամատակարարում, կոյուղի, տաք ջրի մատակարարում	Կցվում է
		12.2. (*) էլեկտրամատակարարում	Կցվում է՝
		12.3. (*) գազամատակարարում	չի նախատեսվում

- 12.4. (*) էլեկտրոնային հարդրակցության մատչելի ապրանքային կոդեր (ներառյալ դիտահորը) տեղադիրը չի նախատեսվում
(համաձայն N 1 հավելվածի 57-րդ կետի 2-րդ ենթակետով սահմանված երկրաչափական տվյալների)
- 12.5. թույլ հոսանքներ չի նախատեսվում
- 12.6. աղբահանություն տարածքում
13. Տարածքի ինժեներական նախապատրաստում Նախատեսել միջոցառումներ Վանքի տարածքը/կառույցները խոնավացումից պաշտպանելու համար
14. Բարելավում Ըստ ծրագրով նախատեսված միջոցառումների
(ռեվիզի կազմակերպման, ջրահեռացման, ինժեներական պաշտպանության միջոցառումները)
15. Շինարարական նյութեր Բնական նյութեր՝ Մարմաշենի վանական համալիրի ճարտարապետական միջավայրին համահունչ
(շինարարական նյութերի օգտագործման առաջարկությունները տանիքների, ճակատների լուծումների, արտաքին դրների, պատուհանների վերաբերյալ)
16. Պաշտպանական կառույցներ Ըստ գործող նորմերի
(սրտակարգ իրավիճակներում մարդկանց և օբյեկտների պաշտպանության միջոցառումները)
17. Հակահրդեհային պահանջներ Ըստ գործող նորմերի
(հակահրդեհային անվտանգության ապահովման միջոցառումները)
18. Հաշմանդամների և բնակչության սակավաշարժ խմբերի պաշտպանության միջոցառումներ Ապահովել մատչելիությունը հաշմանդամների և բնակչության սակավաշարժ խմբերի համար
19. Շրջակա միջավայրի պահպանում Նախագիծը ներկայացնել ՇՄԱԳ փորձաքննության՝ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդված, 8-րդ մաս
(շրջակա միջավայրը վնասվածի ազդեցությունից բացառելու միջոցառումները)
20. Շինարարության կազմակերպում Շինարարական աշխատանքների կազմակերպման նախագծում հաշվի առնել պատմամշակութային հուշարձանի տարածքում շինարարական աշխատանքների իրականացմանը ներկայացվող պահանջները

- (առաջարկություններ շինարարության հետ կապված անբարենպաստ ազդեցության բացառման, բաղադրային տնտեսության և տրանսպորտի սեփական աշխատանքի ապահովման վերաբերյալ)
21. Առաջարկների գործողության ժամկետը և նախագծի մշակման փուլերը 1,5 տարի, մեկ՝ Աշխատանքային նախագիծ փուլ
(նշվում են առաջարկների գործողության ժամկետը և նախագծի մշակման փուլերը)
22. Նախագծային փաստաթղթերի փորձաքննությանը ներկայացվող պահանջներ Դարձ փորձաքննություն
(Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը սահմանված փորձաքննության տեսակը կամ նախագծի երաշխավորագիրը՝ հղում կատարելով համապատասխան իրավական ակտին)
23. Միջանկյալ համաձայնեցում ՀՀ ԿԳՄՆ
(իրավաստ մարմնի կամ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը նախատեսված դեպքերում շահագրգիռ մարմինների հետ եսթիմային նախագծի նախնական համաձայնեցում, նշվում է նաև առաջարկների փոփոխման հնարավորությունը՝ N 1 հավելվածի 87-րդ կետով նախատեսված դեպքում)
24. Հաւարակական քննարկումներ գործող պահանջներին համապատասխան
(Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը սահմանված դեպքերում և կարգով)
25. Համաձայնեցումների կամ մասնագիտական եզրակացությունների ստացում «Վեդիա ջուր» ՓԲԸ, «ԷՅ» ՓԲԸ, ՀՀ ոստկանություն, ՀՀ ԿԳՄՆ
(նշվում են տվյալ օբյեկտի համաձայնեցման՝ օրենքով սահմանված պահանջները՝ հուշարձանների ու բնության պահպանության և այլ փազրկված մարմինների հետ, ինչպես նաև N 1 հավելվածի 56-րդ կետով սահմանված դեպքերում՝ ինժեներական ենթակառուցվածքի սեփականատիրոջ (օգուտգործի) հետ)
26. Փոստային բաժանորդային պահարանների տեղադրում _____
27. Այլ պայմաններ _____

ԱՅՄԱՍՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ Շիրակի մարզի Ախուրյան
 ՀԱՄԱՅՆՈՒԹԵԿՎԱՐ
 (ստորագրությունը, անունը, ազգանունը)

«Հաստատում են»
Արտադրատեխնիկական բաժնի պետ՝
Ա. Մարտիրոսյան
15.04.2022թ.

Տեխնիկական պայման ՎՋ/485/2022
(Ջրամիացման/և/կամ/ ջրահեռացման նախագծման)

Մ. Շիրակ, գ. Վահրամարեղ, 17 փողոց 45
/Տարածքի հասցե/

Մարմաշենի վանական համալիր
/անուն, սպեցիալիտետ/

031270885
/Հեռախոսահամար/

Համակարգ	Ջրամատակարարում	Ջրահեռացում
Կոմունիկացիայի գտնվելու վայրը	Վահրամարեղ 1-ին փողոց	
Գործող խողովակի տրամագիծը, ճնշումը, տեսակը	d=100մմ, P=1.0մթն.պող.	
Միացման կետը	Վահրամարեղ 1-ին փողոցով անցնող ջրագծից	
Միացման տրամագիծը	Համաձայն նախագծի	
Ջրաչափի տրամագիծը, դասը և տիպը		
Այլ պահանջներ	Ջրաչափական հանգույցի համար կառուցել ղիտահոր	Կոյուղու համակարգը բացակայում է, առաջարկվում է կառուցել հերմետիկ հոր՝ սեփականատիրական տարածքում
Ջրամատակարարման գրաֆիկը	Շուրջօրյա	

Կառուցման աշխատանքները կատարելու համար անհրաժեշտ է տվյալ ոլորտում լիցենզավորված կազմակերպությանը պատվիրել նախագծամախահաշվային փաստաթղթերի կազմում և դրանք համաձայնեցնել «Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ-ի հետ :

Կառուցման աշխատանքների տեխնիկական հսկողությունը, դիմողի հայեցողությամբ, իրականացնում է «Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ-ն կամ ընկերության պաշտոնական կայքում հրապարակված ցանկում ընդգրկված կազմակերպությունը՝ դիմողի հաշվին : Կառուցված նոր համակարգի միացումը ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգին իրականացնում է «Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ՝ դիմողի հաշվին :

Սույն տեխնիկական պայմանը ուժի մեջ է 1 (մեկ) տարի՝ գրանցման օրվանից սկսած, այն ենթակա է երկարացման մինչև տեխնիկական պայմանի ժամկետի ավարտը՝ դիմողի կողմից ներկայացրած դիմումի հիման վրա :

Կառուցման ընթացքում, հողային աշխատանքներն իրականացնելիս, անհրաժեշտ է ձեռք բերել տվյալ համայնքի ղեկավարի, այլ իրավասու և/կամ շահագրգիռ մարմինների կամ անձանց թույլտվությունները և/ կամ համաձայնությունները :

«Շիրակ» տեղամասի պետ՝
Ինժեներական խմբի պատասխանատու՝
Գ. Կարոսյան
Ա. Կարապետյան

կատարող Վ. Սարգսյան

300664